

Zware jongens?

UNIE VRIJZINNIGE VERENIGINGEN vzw

ondernemingsnummer: 408472839

Federaal Secretariaat

Brand Whitlocklaan 87

1200 Sint-Lambrechts-Woluwe

T 02 | 735 81 92

F 02 | 735 81 66

cmd.federaal@uvv.be

HOOFDREDACTIE

Anne-France Ketelaer
Marina Van Haeren

REDACTIEMEDEWERKERS

Franky Bussche
Klaas Nijs
Sofie Sfingopoulos
Sonny Van de Steene
Jenoff Van Hulle

LAY-OUT

C&L&J GrafiekGroep

uvv-Info

WORDT GRATIS VERSPREID BINNEN DE VRIJZINNIGE GEMEENSCHAP.
DE REDACTIE VAN UVV-INFO IS NIET VERANTWOORDELIJK VOOR DE INHOUD
VAN DE DOOR DERDEN GELEVERDE ARTIKELS.

Lid van de Unie
van de Uitgevers van
de Periodieke Pers

CONFORM DE WET TOT BESCHERMING VAN DE PERSOONLIJKE LEVENSSFEER
TEN OPZICHTE VAN DE VERWERKING VAN PERSOONSGEGEVENS (8 DECEMBER
1992) DELEN WIJ U MEE DAT EEN AANTAL VAN UW PERSOONSGEGEVENS
OPGENOMEN WORDEN IN ONS ADRESSENBESTAND.

UVV ZAL, ALS HOUDER VAN DIT BESTAND, UW GEGEVENS VERWERKEN IN
HET KADER VAN VOLGENDE DOELEIND: VERSPREIDEN VAN PUBLICATIES EN
INTERNE COMMUNICATIE.

OP SCHRIFTELIJK VERZOEK, GERICHT AAN MEVROUW MARINA VAN HAEREN, SECRE-
TARIS-GENERAAL, BRAND WHITLOCKLAAN 87 TE 1200 SINT-LAMBRECHTS-
WOLUWE, KAN U EEN OVERZICHT KRIJGEN VAN DE DOOR UVV OVER U OPGESLA-
GEN PERSOONSGEGEVENS. ONJUISTE GEGEVENS VERBETEREN WIJ OP UW VERZOEK.

REACTIES OP DIT NUMMER KAN U STEEDS DOORMAILLEN NAAR INFO@UVV.BE, DEZE
WORDEN, NA OVERLEG EN GOEDKEURING DOOR DE KERNREDACTIE, GEPLAATST OP
DE WEBSITE BIJ DE RUBRIEK REACTIES VAN DE DESBETREFFENDE UVV-INFO.

www.uvv.be

I N h o u d

PAGINA

Van de redactie.....	3
----------------------	---

Dossier: Zware jongens?

→ Wie stout is de roe? - Klaas Nijs.....	4
→ Herstelrecht voor jongeren: beloftevol, maar niet zonder gevaren... - Els Dumortier.....	9
→ Interview met Jo Jaspers van Oikoten - Sonny Van de Steene.....	12
→ Geesteszieke delinquente jongeren nog steeds op de wip - Jenoff Van Hulle.....	18
→ De jeugd van tegenwoordig... allemaal crapuul? - Sofie Sfingopoulos.....	21
→ 'Het mediageweld verpest uw kinderen'... paniek of waarheid? - Sofie Sfingopoulos.....	24

Actualiteit

→ Opiniestuk 'Geen islamitische inquisitie' - Michel Magits.....	27
→ Opiniestuk 'De mythe van CD&V' - Sonja Eggerickx.....	28
→ UVV-actie met betrekking tot de financiering van universiteiten en hogescholen.....	29
→ CMD Vilvoorde 10 jaar jong: Feest van de Vrije Geest! - Brian Vatteroth.....	32
→ Strategische alliantie tussen Vrije Universiteit Brussel en Universiteit Gent - Sonny Van de Steene.....	34
→ Boekvoorstelling <i>Afrodite</i>	35
→ Boekbespreking <i>Een ander verhaal, of een narratieve analyse van onze tijd</i> - Willem Elias.....	36

Internationaal

→ Vrijzinnig Humanisten in Turijn.....	38
→ Vrij-on-zinnig - Jenoff Van Hulle.....	39

Kruiswoordraadsel.....	40
------------------------	----

Jongeren en cultuur

→ Wandel door de gevangenis van Tongeren! - Sonny Van de Steene.....	41
→ <i>Jesus Camp</i> - Sonny Van de Steene.....	44

Wanneer je wellicht niet meer kan genezen... ..	46
---	----

Info Vrije Universiteit Brussel.....	47
--------------------------------------	----

Centra Morele Dienstverlening.....	48
------------------------------------	----

UVV-Info | 24ste jaargang nr. 5

September - Oktober 2007

Verschijnt tweemaandelijks

Verantwoordelijke uitgever: Sonja Eggerickx

Van de Redactie

EEN BABYGLIMLACH. ONWEERSTAANBAAR VOOR DE MEESTE MENSEN. EEN VERTEDEREND PLAATJE. MAAR EEN BABY WORDT EEN KIND EN EEN KIND EEN ADOLESCENT. DE PUBERTEIT KENMERKT ZICH ALS EEN TURBULENTE PERIODE IN HET LEVEN VAN EEN MENS. GEMOEDSSTEMMINGEN DIE DRAAIEN MET DE WIND. SCHIJNBAAR ONBEGRIJPelijke HERSENKRONKELS DIE VELE GRENZEN AFTASTEN. HET HOORT BIJ DEZE FASE VAN HET LEVEN. MAAR WAT ALS DE VERKENNINGSTOCHT DE GRENZEN Overschrijdt EN EEN GEDRAG ZICH STELT DAT NIET MEER ALS AANVAARDBAAR KAN WORDEN BESCHOUWD? GEDRAG DAT ANDEREN ERNSTIGE SCHADE BEROKKEND...

JONGEREN ZIJN GEEN VOLWASSENEN. IN DE LOOP DER TIJD WERD DAT FEIT IN ONZE SAMENLEVING ERKEND EN WERD EEN SPECIFIEK OP HEN GERICHT JEUGDRECHT ONTWIKKELT. OP 4 MEI 2006 WERD EEN NIEUWE JEUGDWET DOOR KAMER EN SENAAAT GOEDGEKEURD. DEZE WET TREEDT GEFASEERD IN WERKING.

DEZE *UVV-INFO* BELICHT DEZE NIEUWE JEUGDWET. WAT HOUDT DEZE IN? WELKE MAATREGELen VOORZIET DEZE WET? HOE WORDEN DEZE GEïMPLIMENTEERD? EN WELKE PLAATS HEBBEN GEESTESZIEKE DELINQUENTE JONGEREN ERIN? HET IS EEN VERKENNING GEWORDEN DIE OOK INZOEMT OP DE SAMENLEVING WAARIN DE JONGEREN LEVEN. NAAR HOE DE MEDIA JONGERENCRIMINALITEIT WEERGEeft EN HOE DE BEVOLKING DAAROP REAGEERT.

DIT THEMANUMMER LEVERDE ENKELE INTERESSANTE INZICHTEN OP, WELKE OP HUN BEURT DE REDACTIE VAN DE *UVV-INFO* AANZETTE TOT HET PLEGEN VAN ENKELE AANBEVELINGEN NAAR POLITICI IN HET ALGEMEEN EN BESTUURDERS IN HET BIJZONDER.

ONDERZOEK HEEFT UITGEWEZEN DAT 20% VAN DE JONGEREN ZICH NIET GOED IN HUN VEL VOELen. DAT ONBEHAAGLIJK GEVOEL LEIDT UITERAARD NIET NOODZAKELIJK TOT AGRESSIEF OF DELINQUENT GEDRAG, MAAR GEEFT TOCH EEN STERK SIGNAAL DAT ER IETS MIS IS. DE MAATSCHAPPELIJKE DRUK OP OUDERS EN KINDEREN WORDT STEEDS GROTER. JONGEREN ZIJN OOK STEEDS MEER OP ZICHZELF AANGEWEEZEN, TERWIJL DE BEGELEIDING EN OMKADERING DOOR OUDERS EN OMGEVING NOODZAKELIJK IS VOOR DE ONTWIKKELING VAN EEN KIND OF ADOLESCENT. OVERHEID EN SAMENLEVING MOGEN DIT GEVOEL VAN ONBEHAGEN, DAT BIJ EEN GROOT DEEL VAN DE JEUGD AANWEZIG IS, NIET NEGEREN. DE PROBLEMATIEK DIENt ERKEND TE WORDEN EN DE NODIGE INITIATIEVEN DIENEN GENOMEN TE WORDEN OM HIERAAN TE REMEDIËREN. ANDER ONDERZOEK HEEFT AANGETOOND DAT JEUGDCRIMINALITEIT VAN ALLE TIJDEN IS EN DAT ER EIGENLIJK GEEN ENORME VERSCHUIVINGEN ZIJN MET VROEGER. ER IS WEL EEN ANDERE MANIER VAN KIJKEN OP JEUGDCRIMINALITEIT. MET EEN NIEUWE JEUGDWET ALS 'VOORLOPIG' RESULTAAT. DE NIEUWE WET WOU EEN EVENWICHT SChAPEN TUSSEN DE BELANGEN VAN ALLE BETROKKEN PARTIJEN. OM AAN DEZE BELANGEN TEGEMOET TE KUNNEN KOMEN, HEEFT DE WETGEVER IN DE NIEUWE WET EEN BEPERKT AANTAL (VER)NIEUW(D)E INSTRUMENTEN GECREËRD, ZOALS BEMIDDELING EN AMBULANTE MAATREGELen.

HET PALET VAN MAATREGELen DIE DE NIEUWE WET BIEDT, MOET ZO GOED ALS MOGELIJK GEVAL PER GEVAL OP EEN STRUCTURELE MANIER AANGEWEND WORDEN OPDAT HET SLACHTOFFER, DE SAMENLEVING ÉN DE DADER ER ZO VEEL MOGELIJK BAAT BIJ HEBBEN.

DE NIEUWE JEUGDWET FOCUST OOK OP GEESTESZIEKE DELINQUENTE JONGEREN. DE JEUGDRECHTER BESCHIKT DANKZIJ DE WET OVER MEER MOGELIJKHEDEN OM HEN TE PLAATSEN. ALLEEN ZIJN DE NODIGE ARTIKELen NOG NIET IN VOEGE EN BESTAAN ER OP DIT MOMENT GEEN GESLOTEN PLAATSEN IN DE JEUGDPSYCHIATRIE. WAT DAN GEDAAN MET JONGEREN DIE EEN ALS MISDRIJF OMSCHREVEN FEIT HEBBEN GEPLEEGD, EEN PSYCHIATRISCHE ACHTERGROND HEBBEN EN EEN BEDREIGING VORMEN VOOR ZICHZELF EN/OF ANDEREN? VOOR HEN IS ER, IN AFWACHTING VAN DE VERDERE UITVOERING VAN DE NIEUWE 'JEUGDWET', CAPACITEIT BIJ GECREËRD VIA DE FORENSISCHE K-DIENSTEN. TOCH BLIJKT DIT NIET VOLDOENDE TE ZIJN OM DE TOENEMENDE VRAAG HET HOOFD TE BIEDEN. HET GEVOLG IS DAT VELEN ONDER HEN IN DE GEMEENSCHAPSINSTELLINGEN TERECHT KOMEN.

DE OVERHEID MOET ALDUS DRINGEND WERK MAKEN VAN DE VERDERE UITVOERING VAN DE WET ZOALS VOORZIEN. HET IN UITVOERING BRENGEN VAN DE BELOOFDE OPLEIDINGEN EN VOORZIENINGEN MAAKT DAAR DEEL VAN UIT. EEN VAN DE KRITIEKEN OP DIT OGENBLIK IS DAT MEN MET TE WEINIG MIDDELEN TEEVEL PROBEERT TE REGELen. IN '65 WAS DAT OOK EEN PROBLEEM TOEN DE OUDE WET ER PAS WAS. HET ZOU JAMMER ZIJN DEZELFDE FOUT NOG EENS TE MAKEN.

ER DIENt EEN ZEER DOORGEDREVEN OVERLEG TUSSEN DE GEMEENSCHAPPEN EN HET FEDERALE NIVEAU GEVOERD TE WORDEN. DE SITUATIE MET BETREKING TOT DELINQUENTE JONGEREN DOORKRUIST OP EEN VRIJ ONGELUKKIGE MANIER DE COMMUNAUTAIRE BEVOEGDHEIDSVeRDELINGEN. ER DIENt HIER DAN OOK VOLDOENDE AANDACHT AAN GESPENDEERD TE WORDEN OM TE VERZEKEREN DAT DE AANPAK VAN DE JONGEREN HIER NIET ONDER LIJDT. DAARVOOR IS NAAST MEER MIDDELEN, DUS OOK MEER OVERLEG EN COËRDINATIE NODIG.

DE WET IS EEN VOORLOPIGE POSITIEVE STAP IN DE GOEDE RICHTING. BIJ DE TOTSTANDKOMING IS ER SPIJTIG GENOEG NIET VOLDOENDE NAAR MENSEN UIT DE PRAKTIJK GELUISTERD. DIT KOMT DOOR VERSCHILLENDE OMSTANDIGHEDEN, WAARONDER DE NOOD AAN EEN SNELLE AANPAK NA DE MOORD OP JOE VAN HOLSBEK. VOOR EEN DERGELIJK GEVOELIG DOSSIER IS DAT ECHTER JAMMER. DE MINISTERS ZOUden ER GOED AAN DOEN OM BIJ EEN VOLGENDE HERVOERMINGSSTAP WAT MEER AANDACHT TE SCHENKEN AAN DE MENSEN DIE DAGELIJKS OP HET TERREIN MET DE MATERIE BEZIG ZIJN, ZODAT ZE DIE ERVARINGEN OOK KUNNEN OMZETTEN IN OERDEGELIJK REGLEMENTERINGEN.

DE SAMENLEVING, HET SLACHTOFFER EN DE DADER HEBBEN BAAT BIJ EEN HUMAAAN JEUGDRECHT. HOE MEER REKENING GEHOUDEN WORDT MET ALLE BELANGHEBBENDEN HOE BETER AF IEDEREEN IS.

Wie stout is de roe?

Klaas Nijs
consulent-stafmedewerker

KINDEREN HEBBEN ALTIJD EEN BIJZONDERE PLAATS INGENOMEN IN ONZE SAMENLEVING. WAAR ZE EERST NOG BESCHOUWD WERDEN ALS MINIMENSEN ZIJN ZE LATER STEEDS MEER EEN EIGEN EN APARTE DOELGROEP GEWORDEN, MEDE DOOR DE AFSCHAFFING VAN KINDERARBEID, DE VERBETERING VAN LEVENSKWALITEIT EN DE OPKOMST VAN OPVOEDINGSPSYCHOLOGIE. OOK HET RECHT REFLECTEERT DEZE VERANDERINGEN. DE MANIER WAAROP JONGE CRIMINELEN JURIDISCH BEHANDELD WORDEN HEEFT IN DE VORIGE EEUW EEN ENORME EVOLUTIE MEEGEMAAKT. HET IS DE BEDOELING HIER EEN SCHETS TE MAKEN VAN DEZE EVOLUTIE EN WAT LANGER STIL TE STAAN BIJ HET EINDSTATION: HET NIEUWE JEUGD(SANCTIE)RECHT.

“Like fruit, children are sweetest just before they turn bad.”

DENA GROQUE

“Train the parent and spare the child.”

DUANE ALAN HAHN

Evolutie van jongeren in het strafrecht

Vóór 1912 werden jongeren gewoon berecht als volwassenen. Ze werden in het strafrecht behandeld als kleine mensen en moesten maar de gevolgen van hun daden dragen, net zoals eenieder die de wet overtrad, los van leeftijd. Dit veranderde echter vanaf 1912. Het gewone strafrecht werd vanaf toen buitenspel gezet voor minderjarigen onder 16 jaar en de bescherming van de maatschappij kwam in deze nieuwe visie op sancties voor minderjarige criminelen centraal te staan. In deze filosofie werden specifieke maatregelen voor jongeren in het leven geroepen, naar analogie van hetgeen ook bestond voor bijvoorbeeld landlopers.

In 1965 keert men zich onder invloed van nieuwe inzichten in de psychologie en veranderingen in het maatschappelijk denken af van een penalisierend stelsel voor minderjarige criminelen en plaatste men de bescherming van de minderjarige op de eerste plaats (op dat moment werd de leeftijd waaronder men minderjarigen rekent ook opgetrokken tot 18 jaar). De achterliggende filosofie is nu dat delinquent gedrag bij jongeren in feite een veruitwendiging is van een onderliggende sociale problematiek. Men stelt deze achterliggende problematiek vanaf dan ook voorop: het is voornamelijk daarnaar dat de grootste aandacht moet gaan. In deze nieuwe visie krijgen de zogenaamde “maatregelen van bewaring, behoeding en opvoeding” een toekomstgericht, resocialiserend en gepersonaliseerd karakter. Het strafrechtelijk regime voor minderjarigen krijgt een hulpverlenende

dimensie toegemeten. Het belangrijkste criterium wordt ‘het belang van het kind’.

De jeugdwet van 1965 werd echter al vrij snel bekritiseerd. Een initieel gebrekkige implementatie door een tekort aan middelen en een groeiende maatschappelijke kritiek op het beschermingsdiscours vormen de voedingsbodem voor een groeiende tegenstand tegen het nieuwe systeem. Een vraag naar responsabilisering en herstel, samen met een verbeterende rechtspositie van het slachtoffer komen in botsing met het bewarings- en beschermingsdenken van voorheen. De ingewikkelde bevoegdheidsverdeling na de staatsvormingen van 1980 en 1988, waarna de federale overheid bevoegd zou worden om de maatregelen en de procedures uit te tekenen en de gemeenschappen ineens bevoegd worden voor de uitvoering en de preventie, alsook een veroordeling door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens verhogen de druk op de ketel. Een klimaat van hervormingen ontstaat en er wordt een begin gemaakt van veranderingen, onder meer door de totstandkoming en uitbouw van een parallel jeugdhulprecht in de diverse landsgebieden.

Daarom wordt in 1991 de Commissie Cornelis opgericht, aangevuld door een onderzoek van de K.U.Leuven in 1997 naar een mogelijke implementatie van het herstelrechtelijk jeugdsanctierecht. Van daaruit vertrok het idee naar de kabinetten. Een eerste wetsontwerp door Christiaen Maes kende echter niet veel bijval. In het regeerakkoord van Verhofstadt II werd de hervorming van het jeugdrecht dan toch ingeschreven.

Door enkele ‘spectaculaire’ feiten waarbij jongere daders betrokken zijn, wordt het kabinet van Justitie onder druk gezet om de geplande hervormingen nu ook snel door te voeren. Uiteindelijk wordt het nieuwe ontwerp definitief door de Kamer en de Senaat goedgekeurd op 4 mei 2006. De wet treedt gefaseerd in werking, met als

belangrijkste data 16 oktober 2006, 2 april 2007, 1 oktober 2007 en 1 januari 2009. “Het is juist dat de moord op Joe van Holsbeek de parlementairen op de laatste rechte lijn heeft gezet naar de goedkeuring van de nieuwe wetten, maar je moet daar ook niet in overdrijven, de werkzaamheden waren al lang aan de gang. De

Jenneke Christiaens

consecratie in het parlement is wel tot een stroomversnelling gekomen, waardoor enkele debatten over heikele punten niet meer worden gevoerd. Een echt breed en inclusief maatschappelijk debat ontbrak trouwens ook, hetgeen jammer is. Men zou zich voor dergelijke grote hervormingen niet moeten laten leiden door enkele gemediateerde feiten”, zegt prof. Jenneke Christiaens van de Vakgroep Criminologie aan de Universiteit Gent en de Vrije Universiteit Brussel.

Volgens haar is er echter niet meteen een reden om aan te nemen dat de wet noodzakelijk was omdat er zich meer feiten voordoen of omdat jongeren steeds gewelddadiger zouden zijn geworden: “Er heerst momenteel een ‘jeugd van tegenwoordig’-gevoel, alsof er ooit een gouden tijd is geweest waar jongeren dat soort gedrag niet vertoonden. Criminologisch onderzoek toont echter aan dat jeugdcriminaliteit van alle tijden is en dat er in algemene termen geen zware verschuivingen zijn. Ook niet op vlak van geweld. Er is wel een ander perceptiemechanisme ontstaan, mede onder invloed van de media en nieuwe registratiemiddelen, dat bijdraagt aan dit gevoel. De lage

tolerantie voor het afwijkend gedrag van jongeren wordt daar gedeeltelijk door bepaald." Bij sommige bekende en extreme gevallen, zoals in Columbine, verwijst men graag naar schadelijke invloeden op de moderne jeugd, zoals gewelddadige games en muziek. Ook hier moet men echter opletten voor het trekken van conclusies:

James Dean en Natalie Wood in *Rebel without a cause*

"Dat debat wordt al lang gevoerd. In de jaren '50 had je bijvoorbeeld James Dean, de *'Rebel without a cause'* die ophef veroorzaakte. Daarbij, er komen in zo'n geval verschillende factoren bij kijken. Het feit dat die jongens in Columbine aan zulke wapens konden geraken, is ook een probleem, net als de sociale omgang bij jongeren in het algemeen. Het is veel gemakkelijker een boeman te zoeken dan als maatschappij de hand in eigen boezem te steken."

De nieuwe wet

De achterliggende gedachte bij het maken van de nieuwe wet was het in evenwicht brengen van soms tegenstrijdige belangen waaronder de rechten van het slachtoffer, het rechtzetten en beantwoorden aan de maatschappelijke verstorning, de bevordering van het welzijn en de ontplooiingskansen van de minderjarige, de eerbiediging van de rechten van het kind, de erkenning van de bijzondere positie en de verantwoordelijkheid van de ouders... en dit alles altijd met het oog op maximale rechtswaarborgen voor alle betrokkenen. Het spreekt vanzelf dat dit geen sinecure is. De actoren in een MOF-situatie (*MOF is een gebruikelijke term bij jongerencriminaliteit en staat voor 'als Misdaad Omschreven Feit'*) zullen soms met zeer tegenstrijdige

belangen tegenover elkaar komen te staan en daarbij komt steeds ook het belang van het kind kijken, hetgeen nog steeds een belangrijke factor is gebleven in het nieuwe systeem.

Om aan al deze belangen tegemoet te kunnen komen, heeft de wetgever een beperkt aantal nieuwe of vernieuwde instrumenten gecreëerd voor de parketten en de jeugdrechters, alsook de bevoegdheid voor het berechten van jongeren volledig in handen gelegd van gespecialiseerde 'jeugrechtbanken' en bijzondere kamers in het geval van de uithandengeving.

Het parket, dat vroeger een nogal losse omschrijving had van haar bevoegdheden in de wet van 1965, krijgt nu een exhaustieve lijst van bevoegdheden op parketniveau toegewezen die als doel hebben het vermoeden van onschuld weer centraal te stellen vóór de rechtbank een uitspraak ten gronde doet. Het parket kan de jongere mondeling of schriftelijk waarschuwen, kan een bemiddelingprocedure opstarten, een ouderstage voorstellen of bij jongeren van onder de 12 jaar de situatie herkwalificeren als een POS-situatie (*Problematische OpvoedingsSituatie*) en hem of haar dan eventueel doorverwijzen naar de daartoe bevoegde diensten, meestal het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg.

De jeugdrechtbank kan onder het nieuwe stelsel tijdens de voorbereidende fase zowel maatregelen van onderzoek als bewaring opleggen. Bij de fase ten gronde kan de rechtbank, die nu wettelijk een aantal beslissingsfactoren moet overwegen, de subsidiariteitsregel moet respecteren en een gewone en bijzondere motiveringsplicht moet hanteren, een hele resem aan maatregelen bevelen. Dit kan gaan van bemiddeling en Herstelgericht groepsoverleg (*het zogenaamde Hergo*), een geschreven project, ambulante maatregelen zoals een berisping of een prestatie van opvoedkundige aard en algemeen nut of een behandeling bij een psychiatrische of psychologische dienst, plaatsingsmaatregelen, of zelfs een ouder-

stage. In extreme gevallen kan de rechter overgaan tot de uithandengeving van de dader, een techniek die werd behouden in de nieuwe wet, hoewel hierop in het verleden reeds veel kritiek werd geleverd.

Specifieke maatregelen

Het loont de moeite enkele van de maatregelen eens van naderbij te bekijken vanwege hun uniek of vernieuwend karakter. Door de gefaseerde inwerkingtreding zijn nog niet alle maatregelen al toepasbaar of lang in gebruik. De toekomst zal moeten uitwijzen of ze allen even succesvol zullen blijken te zijn. Momenteel duiken er immers al enkele problemen op bij bijvoorbeeld het stelsel van de ouderstages.

De jeugdrechtbank kan in de onderzoeksfase al een aantal **bewarende of onderzoeksmaatregelen** bevelen. Omwille van de focus op het vermoeden van onschuld, dienen hierbij in de nieuwe wet evenwel een hele reeks algemene voorwaarden gerespecteerd te worden. Er dienen ernstige aanwijzingen van schuld te bestaan en de finaliteit van de bevolen maatregel mag op geen andere manier bereikt worden (subsidiariteit). Ze moet zo kort mogelijk zijn van duur en mogen nooit worden opgelegd met het oog op bestraffing of met de uitoefening van dwang. Deze maatregelen kunnen variëren in aard van een huisarrest of een omgangsverbod tot voorlopige plaatsing in een gesloten instelling.

Bij de maatregelen ten gronde dient de rechter een specifieke volgorde te respecteren: hergo, het geschreven project, ambulante maatregelen en uiteindelijk plaatsing (met voorkeur voor open instellingen boven gesloten). Elke afwijking van deze volgorde dient bijzonder gemotiveerd te worden.

Het **herstelgerechtelijk aanbod** omvat de bemiddeling en het herstelgericht groepsoverleg. De klemtoon ligt hierbij op het herstel van de aangerichte schade door de dader, eventueel

zelfs nog vóór het tot een rechtszaak komt, in overleg en met akkoord van het slachtoffer. Deze maatregelen worden verder in dit nummer apart behandeld vanwege het feit dat hierin wellicht één van de grootste vernieuwingen van de wet ligt, met name de toegevoegde rol van het slachtoffer in het jeugdsanctierecht.

Wanneer een ambulante begeleiding niet voldoet, kan de rechtbank beslissen de jongere te **plaatsen** (voor kinderen boven de 12 jaar). De plaatsing kan gebeuren bij een pleeggezin of in een open of gesloten instelling. De rechter is bij deze beslissing verplicht een maximumtermijn vast te leggen en aan de ernst van de feiten die de

dan met inspanningen vanuit de politiek. Het zijn zij die zich voornamelijk blijven verzetten tegen een loutere penalisering in de praktijk. Alle actoren in die sector zijn er immers van overtuigd dat je met die jongeren constructief samen kunt werken. We hebben hier zeker nog niet te maken met een situatie zoals in de VS, tenminste toch niet voor de mensen die buiten het systeem van de uithandengeving en de echte gevangnissen vallen. Het posttraject van die jongeren zou wel beter moeten omkaderd worden; ondanks alle inspanningen die men hiervoor tracht te leveren in de sector blijven op dat vlak wat problemen bestaan."

Sinds 1 april van dit jaar is het ook mogelijk de ouders van de dader te verplichten een zogenaamde **ouderstage** te laten volgen in het geval zij "duidelijk onverschillig zijn voor diens criminaliteit en de onverschilligheid van voornoemde personen bijdraagt tot de problemen van de minderjarige" (artikel 29bis jeugdwet). Om een ouderstage te kunnen opleggen moet deze de minderjarige ten goede komen en moet de minderjarige veroordeeld zijn en zelf een maatregel opgelegd hebben gekregen. Indien zou blijken dat de ouders weigeren mee te werken tijdens de stage, kunnen ze veroordeeld worden tot een geldboete en een gevangenisstraf van 1 tot 7 dagen.

Het gaat hier om een maatregel die zijn inspiratie vond in verschillende gelijkaardige projecten in Frankrijk en Engeland. Ze is echter niet geheel onbesproken. Juristen stellen zich vragen rond de aard van de maatregel en het vermoeden van onschuld bij toepassing ervan. Mensen op het terrein stellen dat de maatregelen weinig succes kan kennen, omdat er eigenlijk al een interne contradictie in het systeem zelf ingebakken zit: de ouders die een dergelijke stage wel zouden zien zitten, zijn duidelijk niet meer onverschillig en vallen dus eigenlijk buiten het toepassingsveld ervan. En van de anderen verwacht men niet dat er veel zullen zijn die willen meewerken. Ook aan de vele andere problemen waarmee

De jongere kan zelf ook een **geschreven project** voorstellen, dat erin kan bestaan zijn excuses aan te bieden, de schade te herstellen, deelnemen aan bepaalde opvoedings- of herintegratieprojecten... De jongere dient dit voorstel dan ten laatste voor te leggen op de eerste dag van de terechtzitting. Nadat deze zich over de schuldvraag heeft uitgesproken, kan de jeugdrechter zich uitspreken over de opportuniteit van het project. Wordt het voorgestelde project niet of niet voldoende correct uitgevoerd, dan kan men eventueel later nog bijkomende maatregelen opleggen.

De **ambulante maatregelen** kunnen gaan van de loutere berisping tot een intensieve begeleiding of zelfs behandeling bij een psychologische of psychiatrische dienst of eventueel het leveren van een prestatie van opvoedkundige aard en van algemeen nut.

jongere heeft gepleegd alsook zijn voorgeschiedenis. Plaatsing in een ziekenhuisdienst of een psychiatrische instelling is onder bepaalde voorwaarden ook mogelijk.

Een plaatsing kan op de eerste plaats overkomen als een poging tot 'neutralisering' van de jongere, mede door de plaats die de maatregel inneemt op het lijstje (als laatste optie). Volgens prof. Christiaens gebeurt dat gelukkig niet: "Op dat vlak neemt België gelukkig een vrij goede plaats in binnen Europa. Men probeert in de meeste van die instellingen ook echt iets te doen. De situatie in de echte gevangnissen is véél erger, voornamelijk als gevolg van de overbevolking. De jeugdbeschermingssector is hier dankzij de mensen in de praktijk niet zo ver afgedwaald van de geest van de jeugdbeschermingswet van '65. Dat heeft echter meer met die mensen te maken

het gezin vaak kampt, wordt op dat moment niet gewerkt. Al bij al is men op het terrein niet erg optimistisch over de positieve effecten van deze maatregel, wat zich ook uit in de cijfers van de mensen die doorverwezen worden naar dit stelsel. "Ik heb ook zelf al van verschillende jeugdrechters gehoord dat ze het systeem niet willen toepassen, gewoonweg omdat het ingaat tegen alle andere beschermingsgedachten binnen de jeugdbescherming. Het milieu van die jongere is immers een erg belangrijke factor en de ouderstage speelt dan potentieel een diskrediterende rol voor de ouders tegenover die jongere. Daarmee versterk je het milieu waarin die minderjarige opgroeit niet en dat is volgens de jeugdrechters heel nefast. Dat is een heel moraliserende en betuttelende behandeling van ouders", zegt ook prof. Christiaens.

In bijzondere gevallen kan de jeugdrechter ook beslissen om over te gaan tot de **uithandengeving**. Dit betekent dat indien de persoon die voor de jeugdrechtbank is gebracht minstens 16 jaar is en de jeugdrechter een maatregel van bewaring, behoeden of opvoeding in het concrete geval niet geschikt acht, deze laatste de zaak uit handen kan geven en naar het Openbaar Ministerie kan verwijzen. De motivering hiervoor gebeurt in functie van de jongere, zijn omgeving en zijn maturiteitsgraad. Een bijzondere kamer zal dan de berechting overnemen.

Dit stelsel bestond ook in de vorige versie van de wet en werd toen om allerlei redenen fel bekritiseerd, zowel door voor- als tegenstanders van een hardere sanctionerende lijn, en dit om uiteenlopende redenen. De wetgever achtte het echter opportuun de maatregel te behouden, maar sterk te wijzigen. De procedure werd versneld en er komt een bijzonder gesloten centrum voor minderjarigen in deze procedure. De jongere wordt vanaf september 2007 in het geval van correctionaliseerbare delicten doorverwezen naar een bijzondere kamer binnen de jeugdrechtbank die het strafrecht toepast en

waarin 2 jeugdrechters en één correctionele rechter zetelen of in bijzonder zwaarwichtige gevallen naar het hof van assisen. Een levenslange veroordeling mag niet en er moet aan een hele reeks specifieke voorwaarden worden voldaan om van deze maatregel gebruik te kunnen maken.

"Eigenlijk betreft het hier gewoon een hervorming van de jeugdbeschermingswet en geen echt jeugdsanctierecht, dat is een geconstrueerde misvatting. Het zijn enkel de politici die daar zo over spreken."

Jenneke Christiaens

Prof. Christiaens stelt zich enkele vragen bij dit stelsel: "Volgens mij wordt dit politiek gezien als een penaal achterpoortje voor die gevallen waar men ook echt wil straffen. Trouwens, de belangrijkste reden waarom dit voor een bijzondere kamer komt in de jeugdrechtbank en niet voor de strafrechter is vrij banaal en heeft te maken met het feit dat het dossier van die jongere niet mee verhuisde naar de strafrechtbank. Nu kan men echter kijken of men te maken heeft met recidive gevallen, waardoor jammer genoeg ook de kans bestaat dat men repressiever zal optreden. En blijkbaar wil men ook een tweesporenbeleid voeren voor de jongeren die voor assisen zullen moeten komen. Dat begrijp ik niet goed, dat lijkt me eerder een politieke keuze die veel te maken heeft met hoe het publiek daarmee omgaat."

Conclusie

Ondanks alle stoere taal vanuit politieke hoek kan de nieuwe wet in zijn totaliteit bezwaarlijk een echt jeugdsanctierecht worden genoemd. Ze vertoont verschillende kenmerken die aan de slachtoffers van de gepleegde feiten een grotere rol bedienen, zonder dat de rechten

van de minderjarige zomaar buitenspel worden gezet. De rechters worden gebonden aan een rangschikkingstelsel voor wat betreft de maatregelen en worden tot striktere motiveringsverplichtingen gehouden. Het parket verliest een aantal mogelijkheden in ruil voor een versterking van het principiële vermoeden van onschuld. De focus van de wijzigingen ligt in het algemeen op herstel en correctie en een maximalisatie van de rechten van eenieder. "Eigenlijk betreft het hier gewoon een hervorming van de jeugdbeschermingswet en geen echt jeugdsanctierecht, dat is een geconstrueerde misvatting. Het zijn enkel de politici die daar zo over spreken", volgens prof. Christiaens.

De kritiek die men hoort komt echter jammer genoeg vrij bekend voor en lijkt een beetje op de echo's van 1965. Op sommige vlakken spreekt men over gemiste kansen en ook niet alle voorzieningen en opleidingen zijn momenteel al voldoende uitgebouwd. Ook de constructie van de wet zelf laat wat te wensen over, men heeft de kans voor een volledige *her-codificatie* van het geheel jammer genoeg niet voldoende benut.

De meeste actoren lijken momenteel evenwel voorzichtig optimistisch en gaan ervan uit dat op termijn nog een heleboel plooiën kunnen worden gladgestreken. Het zal ook nodig zijn, want met een dergelijk delicaat dossier, dat de afgelopen jaren amper uit de media weg te branden viel en een grote maatschappelijke relevantie heeft, is een volledig en gemeend engagement van de wetgever om alle instrumenten te ontwikkelen en te ondersteunen die nodig zijn niets minder dan een vereiste.

Herstelrecht voor jongeren:

beloftevol, maar niet zonder gevaren...

Els Dumortier

Zij is juriste-criminologe en werkt als docent en postdoctoraal onderzoeker aan de Faculteit Recht en Criminologie van de Vrije Universiteit Brussel.

IETS MEER DAN EEN JAAR GELEDEN WERD NA DE OPHEFMAKENDE 'MP3-MOORD' IN HET CENTRAAL STATION TE BRUSSEL DE NIEUWE WET BETREFFENDE DE JEUGDBESCHERMING GESTEMD, KORTWEG DE WET ONKELINX GENOEMD. OPMERKELIJK AAN DEZE WET IS DAT ZE NIET MEER ZOALS DE VROEGERE JEUGDBESCHERMINGWET VAN 1965 ALLEEN MAAR DE BESCHERMING EN HEROPVOEDING VAN DE JEUGDIGE DELINQUENT PREDIKT. AAN DE ENE KANT BIEDT DE NIEUWE WET DE MOGELIJKHEID OM MEER SANCTIONEREND OP TE TREDEN. AAN DE ANDERE KANT INTRODUCEERT DE NIEUWE WET OOK HET HERSTELRECHT VOOR JONGEREN.

De wet Onkelinx en de introductie van het herstelrecht

In de praktijk van de jeugdbescherming wordt al sinds de jaren '90 met herstelrecht geëxperimenteerd. Overgewaaid uit Nieuw-Zeeland vertrekt het 'exotische' herstelrecht van een heel ander uitgangspunt dan de klassieke jeugdbescherming. Daar waar de vroegere jeugdbeschermingwet van 1965 de *heropvoeding* van de jeugdige dader door de jeugdrechter en zijn medewerkers centraal stelt, streeft het herstelrecht het *herstel* van de door het misdrijf aangerichte *schade* na. Bedoeling is om na de nodige bemiddeling en eventueel confrontaties tussen dader en slachtoffer, tot een akkoord te komen over de regeling van de schade. Door op deze manier te werken kunnen de rechtstreeks betrokkenen van een misdrijf, de dader en het slachtoffer, hun conflict zelf oplossen zonder dat het gerecht van bovenhand met dwang tussenkomt.

In het begin van de jaren '90 werd vooral met herstelbemiddeling geëxperimenteerd. Vanaf het einde van de jaren '90 kwam daar het *Herstelgericht groepsoverleg* (of *Hergo*) bij. Beide herstelgerichte experimenten worden nu via de nieuwe wet Onkelinx 'gelegaliseerd'.

De eerste herstelgerichte variant, de herstelbemiddeling, moet volgens de nieuwe wet de mogelijkheid bieden aan de jeugdige dader, zijn ouders en het slachtoffer om met hulp van een onpartijdige bemiddelaar aan de relationele en materiële gevolgen van een misdrijf te werken. Het herstel van de schade kan dus zowel van materiële aard zijn (bijvoorbeeld het teruggeven

of terugbetalen van een gestolen handtas) als van immateriële aard (bijvoorbeeld het aanbieden van verontschuldigingen aan het slachtoffer). Indien gewenst, kan er een *face to face* ontmoeting tussen jeugdige dader en slachtoffer plaatsvinden, maar dat is geen verplichting.

De wet Onkelinx omschrijft de herstelbemiddeling verder als een 'aanbod' waarop de dader en het slachtoffer vrijwillig kunnen ingaan, maar nooit gedwongen mogen worden. In eerste instantie kan de parketmagistraat een herstelbemiddeling aanbieden. Indien die herstelbemiddeling slaagt, kan de parketmagistraat vervolgens beslissen om de jongere niet voor de jeugdrechter te vervolgen en de zaak te seponeren. In tweede linie, wanneer een jongere wel vervolgd wordt, kan de jeugdrechter een herstelbemiddeling aanbieden. Ook 'vervolgde' jongeren, die vaak wat ernstigere feiten op hun kerfstok hebben staan, komen dus in aanmerking voor een herstelbemiddeling.

De tweede herstelgerichte variant, de *Hergo*, kan best als een 'uitgebreide' herstelbemiddeling worden voorgesteld waarbij dader en slachtoffer hun achterban mogen meenemen (familieleden en/of vertrouwenspersonen). De bemiddelaar tracht de *Hergo* in goede banen te leiden en een politieagent is aanwezig om de gepleegde feiten en de wet in herinnering te brengen. Op het einde van het overleg wordt een

intentieverklaring opgesteld waarin de jongere verklaart welke concrete stappen hij zal ondernemen om zowel de schade aan het slachtoffer als aan de gemeenschap te herstellen en hoe hij in de toekomst verdere feiten zal voorkomen. Naast het herstel van de schade aan het slachtoffer kunnen die ver-

plichtingen dus ook slaan op bijvoorbeeld het volgen van psychologische begeleiding of het uitvoeren van een gemeenschapsdienst. Omdat de *Hergo* een 'zwaardere' procedure is, niet bedoeld voor lichtere feiten, kan ze enkel door de jeugdrechter aangeboden worden en niet door de parketmagistraat. Net zoals bij de herstelbemiddeling mag noch de dader, noch het slachtoffer gedwongen worden aan een *Hergo* deel te nemen.

Optimisme rond een nieuwe aanpak

De introductie van het herstelrecht is een belangrijke stap voorwaarts op verschillende vlakken en gaat dan ook met heel wat optimisme gepaard. Eerst en vooral zorgt de nieuwe aanpak voor een opwaardering van het slachtoffer. Daar waar in de oude jeugdbeschermingswet van 1965 het slachtoffer zo goed als volledig afwezig is, krijgt het slachtoffer nu een centrale plaats toegewezen. Maar ook voor de jeugdige dader kan de nieuwe aanpak een meerwaarde betekenen. Door de aanwezigheid van het slachtoffer kan de

jeugddelinquent immers meer inzicht krijgen in de gevolgen van zijn daden voor de andere. Tegelijkertijd kan de jeugdige delinquent zelf verantwoordelijkheid opnemen door herstelvoorstellen te lanceren en tot een goed einde te brengen. Op die manier kan vervolgens ook het slachtoffer eventueel zijn al te eenzijdige, negatieve kijk op de jeugddelinquent bijstaven.

Bovendien heeft de nieuwe aanpak nog andere troeven op zak. Dankzij een geslaagde herstelbemiddeling op parketniveau kan bijvoorbeeld een gerechtelijke vervolging vermeden worden. In tijden van gerechtelijke achterstand zijn dergelijke initiatieven tot 'diversie' of 'wegleiding' van de rechtbank altijd welgekomen.

Bovendien gaat een gerechtelijke vervolging vaak met de nodige stigmatisering gepaard. Dat stigma kan dankzij een herstelbemiddeling op parketniveau vermeden worden. Indien een jeugddelinquent wel vervolgd werd voor de jeugdrechter, kan de herstelbemiddeling of de *Hergo* nog steeds een verzachtend effect uitoefenen. Immers, een jeugdrechter die vaststelt dat een jeugdige delinquent zelf al verschillende inspanningen heeft geleverd om de schade te herstellen, legt waarschijnlijk wel enige mildheid aan de dag bij zijn definitieve oordeel. Misschien kan zelfs een plaatsing in een instelling vermeden worden en al de daarmee gepaard gaande stigmatiserende effecten en schoolachterstand. Kortom, het herstelrecht biedt perspectieven op een vernieuwende en constructieve aanpak van jeugddelinquentie.

Valkuilen

Maar tegelijkertijd loeren verschillende gevaren om de hoek die het optimisme enigszins zouden moeten temperen. Zo bepaalt de wet niet welke feiten of jeugddelinquenten nu precies in aanmerking komen voor een herstelgerichte aanpak. De wet laat dit over aan de wijsheid van de parketmagistraten en de jeugdrechters. Daardoor kunnen er echter naregeling van het gerechtelijke arrondissement andere criteria

gehanteerd worden, wat de rechtsge-
lijkheid in het gedrang brengt. Door het
gebrek aan wettelijke criteria is het
tevens mogelijk dat parketmagistraten
vooral 'banale' feiten naar herstelbe-
middeling sturen (zoals diefstal van
een pakje sigaretten in een grootwa-
renhuis), feiten die vroeger simpelweg
geseponeerd werden na de nodige
berispingen van de jongere. In plaats
van 'gerechtelijke diversie' zou dat
neerkomen op een 'toestroom' van
allerhande banaliteiten naar het parket
of, in vakjargon, een '*widening of the
judicial net*'.

Dergelijke 'verstrakking' in de aanpak
van regelovertredend gedrag door jon-
geren kan evenzeer optreden wanneer
jeugdrechters de herstelgerichte aan-
pak niet als een *alternatief* voor de
klassieke maatregelen hanteren, maar
wel als een *additief*. De wet laat de
jeugdrechters immers toe om een
beschermende maatregel (zoals de
ondertoezichtstelling van de jongere),
een sanctionerende maatregel (zoals
de gemeenschapdienst tot 150 uur)
en een herstelrechtelijk aanbod te
'cumuleren'. Zulk een cumul aan maat-
regelen kan echter aanleiding geven
tot disproportionele reacties, waarbij
de jongere zich twee of zelfs drie keer
voor hetzelfde misdrijf 'bestraft' voelt.

Een verharding in de aanpak van jeugd-
delinquentie kan evenzeer door de
slachtoffers aangezwengeld worden.
Zeker in het huidige tijdsklimaat rijst de
vraag of slachtoffers wel altijd zo gema-
tigd zijn in hun verwachtingen ten aan-
zien van jonge daders. Ook op dit vlak
biedt de wet Onkelinx weinig houvast
en worden bijvoorbeeld geen maxima
voorzien qua schadevergoeding die het
slachtoffer mag eisen. Overigens kan
het ene slachtoffer zich heel wat gema-
tigder opstellen dan het andere slacht-
offer, waardoor het er voor de jeugd-
delinquent op aankomt om -bij wijze van
spreken- op een 'sympathiek' slacht-
offer te vallen. Tegelijkertijd is het voor
jongeren van goede milieus vaak
gemakkelijker om schade financieel te
vergoeden dan voor jongeren uit min-
der goede milieus.

Naast het gebrek aan criteria en
begrenzings voorziet de wet ook wei-
nig rechten voor 'herstellende' jon-
geren. Volgens de wet Onkelinx kan een
jongere in het kader van de herstelbe-
middeling of de *Hergo* wel beroep
doen op de rechtsbijstand van een
advocaat, maar dat is geen verplich-
ting. Nochtans zou volgens het
Internationaal Verdrag voor de Rechten
van het Kind elke minderjarige die ver-
wikkeld is in een gerechtelijke proce-
dure (gratis) bijstand van een advocaat
moeten krijgen. Die bijstand van een
advocaat lijkt des te meer noodzake-
lijk, omdat schaderegelingen vaak aan-
leiding geven tot complexe juridische
vragen. Jongeren kunnen in het kader
van de herstelbemiddeling of de *Hergo*
wel steeds beroep doen op hun ouders.
Maar wat als de ouders niet aan de
kant van hun kind staan en zelf probe-
ren hun aansprakelijkheid te ontlopen?
De vraag rijst dan ook of jongeren wel
voldoende stevig in hun schoenen
staan en over voldoende inzicht
beschikken om zonder bijstand van een
advocaat de confrontatie met het
slachtoffer aan te gaan en tot een bil-
lijke en rechtvaardige schaderegeling
te komen.

Ook het recht op vermoeden van
onschuld (eenieder is onschuldig tot
het tegendeel is bewezen...) staat
onder druk in de wet Onkelinx. De wet
laat immers toe dat herstelbemidde-
ling en de *Hergo* al 'aangeboden' kun-
nen worden vooraleer de schuld van de
jongere via een tegensprekelijk proces
is vastgesteld. Maar moet het in navol-
ging van het vermoeden van onschuld
niet andersom? Uiteraard kan geopperd
worden dat het toch om een 'vrijwillig
aanbod' gaat, dat altijd kan geweigerd
worden. De vraag rijst echter hoe vrij-
willig jongeren in de praktijk dit aan-
bod kunnen en durven weigeren. Hun
weigering kan immers gepercipieerd
worden als een gebrek aan spijt en
inzicht in hun daden wat vervolgens
een hardere reactie bij de magistratuur
kan uitlokken. Overigens is het in de
praktijk niet altijd even duidelijk wie
'dader' en wie 'slachtoffer' is. Neem
bijvoorbeeld een migrantenjongen die

vervolgd wordt voor het toebrengen
van slagen en verwondingen aan een
autochtone jongen nadat deze laatste
zich meermaals racistisch heeft uitgela-
ten. Dient enkel de migrantenjongen in
dit geval als 'dader' te worden bena-
derd?

Tot slot kan nog de vraag gesteld wor-
den hoe de *face to face* confrontaties
tussen dader(s) en slachtoffer(s) in de
praktijk (zullen) verlopen. Krijgt de jon-
gere tijdens dergelijke confrontaties
wel voldoende ruimte om 'zijn' verhaal
op zijn manier te uiten? Mag de jon-
gere opperen dat wat hij gedaan heeft
misschien niet zo erg is of binnen zijn
vriendenkring, jeugdcultuur of milieu
wel aanvaardbaar is? Of wordt de jon-
gere in een strak scenario geduwd,
waarbij hij of zij het boetekleed moet
aantrekken en met neergeslagen ogen
berouw moet tonen? Vergeef mij want
ik heb gezondigd...

Conclusie: waarheen gaat het herstelrecht?

De wet Onkelinx heeft als merite dat zij
de in de praktijk gegroeide experimen-
ten rond herstelrecht een wettelijke
thuisbasis geeft. Maar veel meer dan
dat lijkt de wet niet te doen. Door geen
richtinggevend kader met duidelijke
rechten voor daders en slachtoffers te
voorzien, lijkt de wetgever de verdere
uitbouw van het herstelrecht volledig
aan de gerechtelijke actoren over te
laten. De manier waarop het herstel-
recht evolueert, zal dan ook in belang-
rijke mate afhangen van de inzichten
en voorkeuren van parketmagistraten,
jeugdrechters en bemiddelaars.

Via onafhankelijk onderzoek zal daar-
om moeten nagegaan worden in welke
richting het herstelrecht evolueert. Zal
het herstelrecht aanleiding geven tot
een alternatieve, constructieve en billij-
ke manier van omgaan met jeugd-
delinquentie? Of zal het daarentegen aan-
leiding geven tot een hardere aanpak
zonder al te veel respect voor de rech-
ten van (verdachte) jeugddelinquenten
en waar de jongere weinig anders kan
dan zich berouwvol te excuseren?

Interview met Jo Jaspers van Oikoten

Sonny Van de Steene
consulent-stafmedewerker

ZWARE PROBLEEMJONGEREN KOMEN VAAK NA EEN HELE VOORGESCHIEDENIS UITEINDELIJK TERECHT IN EEN GESLOTEN GEMEENSCHAPSINSTELLING. WANNEER ZE VRIJKOMEN LIJKT HET LOT HEN VAAK STEEDS TERUG TE BRENGEN NAAR ZO EEN INSTELLING. EEN VICIEUZE CIRKEL? DIT HOEFT NIET ALTIJD ZO TE ZIJN. OIKOTEN -GRIEKS VOOR 'WEG VAN HUIS'- BIEDT HEN EEN ALTERNATIEF AAN. WE SPRAKEN MET JO JESPERS DIRECTEUR VAN OIKOTEN.

Jo Jaspers

Wat is Oikoten?

Oikoten is een projectorganisatie die een alternatief antwoord biedt op deze die de hulpverlening en gerechtelijke instanties geven voor jongeren die op een bepaald moment in hun leven in ernstige problemen terechtgekomen zijn. Onze werking hanteert geen hulpverlenings- of pedagogische strategieën. Onze kernvisie bevat twee elementen. Enerzijds wil Oikoten een 'vrijplaats' creëren. Hiermee bedoelen we dat we tijdelijk alle instanties die rond de jongeren draaien, zoals het gerecht, maar ook de school, de vrienden, de hulpverlening, de ouders..., even op een afstand houden. We creëren een ruimte, een 'speelveld', waarin de jongere alle dingen die op hem of haar drukken en wegen op afstand kan houden en waarbinnen hij of zij ruimte krijgt. Het tweede element is verantwoordelijkheid. Door het creëren van ruimte, geven we aan de jongeren de mogelijkheid om terug verantwoordelijkheid op te nemen. Die verantwoordelijkheid moet dan leiden tot zingeving en verbondenheid. We hebben het hier niet over zingeving in een religieuze context, maar wel over het terug zin krijgen in het leven.

Op welke manier doet Oikoten dat concreet?

Oikoten biedt twee kernactiviteiten aan waarbinnen deze kernvisie centraal staat: enerzijds de onthemende projecten en anderzijds herstellbemiddeling. Oikoten startte begin jaren '80 met het organiseren van staptochten naar Santiago. Later breidden we de tochten uit met werkprojecten. Samen vormen ze de onthemende projecten. Deze zijn bedoeld voor jongeren die een hele hulpverleningsgeschiedenis achter de

rug hebben. Waarbij ze van de ene mislukking in de andere raakten, zowel op persoonlijk vlak als op het vlak van de hulpverlening. Uiteindelijk belandden de jongeren meestal in een gemeenschapsinstelling. Daar zitten ze vaak zonder veel toekomstperspectief. Oikoten biedt aldus een alternatief via haar projecten.

Het is wel zo dat veel jongeren pas aan een Oikoten-project zullen deelnemen als er een serieuze stok achter de deur is. Ze moeten er echt iets bij te winnen hebben. Wat ze kunnen winnen, is dat ze bijvoorbeeld vervroegd weg kunnen uit de gemeenschapsinstelling of dat ze een (zoveelste) plaatsing in een gemeenschapsinstelling kunnen ver-

moment is er de nieuwe jeugdwet. Daarin staat herstelbemiddeling centraal. Alle minderjarigen van 12 tot 18 die iets mispeuterd hebben, waarbij een aanwijsbaar slachtoffer is en waar de jongere de feiten niet ontkent, hebben recht op dit aanbod. Het is het parket die dit aanbod doet.

“Veel jongeren pogen door deelname aan een tocht de spiraal, van steeds opnieuw na vrijlating kort daarop terug in een gemeenschapsinstelling te raken, te doorbreken.”

Naast de projecten biedt Oikoten ook herstelbemiddeling aan. Op een bepaald moment werd geconstateerd dat de klassieke antwoorden die door justitiële instanties werden gegeven op het probleemgedrag van jongeren nogal beperkt en ontoereikend waren. Deze hielden te weinig rekening met waar de jongere en zijn slachtoffer zelf nood aan hadden. Vanuit deze bekommernis groeide het idee tot het verlenen van herstelbemiddeling.

Wat is de link tussen Oikoten en de gerechtelijke wereld?

Het is niet zo dat jeugdrechters aan de jongeren kunnen opleggen om een project bij Oikoten te doen. Nee, de jongere zelf stelt zich kandidaat door een brief te schrijven en de jeugdrechter geeft dan al dan niet of wel toestemming. Dus zowel de herstelbemiddeling als de projecten betreffen een vrijwillig aanbod, niet opgelegd op welke manier dan ook.

mijden. Die externe motivatie kan erg belangrijk zijn om jongeren over de brug te krijgen.

Wat is het profiel van de jongeren die meedoen aan een project bij Oikoten en die van de jongeren die aan herstelbemiddeling doen?

De jongeren die deelnemen aan de tochten of werkweken zijn vaak jongeren die in de gemeenschapsinstellingen zitten. Drie op vier, die mee willen doen aan een project, zitten daar. De meeste die deelnemen moeten zes maanden zitten in de gemeenschapsinstelling en hopen door deel te nemen er sneller weg te raken. Vaak hebben ze er reeds enkele malen gezeten. Veel jongeren pogen door deelname aan een tocht de spiraal, van steeds opnieuw na vrijlating kort daarop terug in een gemeenschapsinstelling te raken, te doorbreken.

De doelgroep met betrekking tot herstelbemiddeling is anders. Op dit

Het betreft een heel ruime groep. Van 'first offenders', jongeren die voor de eerste keer en misschien de enigste keer in hun leven iets uitspoken, tot jongeren die al een hele geschiedenis van misdaden achter de rug hebben.

Wat houdt een Oikoten-project in?

De projecten die Oikoten aanbiedt, zijn duidelijk afgelijnd. Ofwel gaan de jongeren op staptocht ofwel gaan ze werken op een boerderij in Frankrijk. Het betreft steeds een vaste periode. Een jongere die gaat werken, doet dit vier maanden. Gaat het over een staptocht, dan zijn er twee opties. Wanneer één jongere gaat stappen met één begeleider, dan duurt dit drie maanden. Wanneer twee jongeren samen met één begeleider gaan stappen, dan duurt dit vier maanden. Dit is het kader, maar er gaat ook wat aan vooraf en er is ook nog de nazorg.

Het begint bij de selectieprocedure. Daarna volgt vlak voor de start van het project de voorbereidingsperiode. De jongere verblijft dan één week in de Oikoten-hoeve te Tildonk, Vlaams-Brabant. We bereiden er de jongere voor op het project. Er is bijvoorbeeld de kennismaking met de begeleider, maar ook een aantal praktische afspraken worden er gedaan.

Tijdens die periode wordt ook de overeenkomst gemaakt. Hoewel we focus- sen op de jongere, gaan we ook uit van het netwerk om hem of haar heen zoals de ouders, jeugdrechter...

We laten alle partijen de kans om te formuleren waarom ze het belangrijk vinden dat de jongere dat project onderneemt. Jongeren melden vaak

“Eigenlijk gaan we ervan uit dat de jongere en de begeleider op het einde van de tocht elkaar kotsbeu zijn. Om het cru te stellen: de ‘goede’ tochten zijn deze waar ze dat alle twee op het einde tegen elkaar kunnen zeggen.”

dat ze willen tonen aan hun ouders dat ze tot iets positiefs in staat zijn, ook dat ze aan zichzelf willen tonen dat ze tot meer in staat zijn dan wat ze tot nu toe gedaan hebben, dat ze zelfstandiger willen worden... Vele ouders hopen dat de jongere ontdekt dat hij of zij ook tot goede dingen in staat is of dat ie tot inzicht komt. Ook de jeugdrechter formuleert soortgelijke zaken, maar op een meer pedagogische manier, bijvoorbeeld dat de jongere leert rekening te houden met andere mensen. De gehele levensweg van de jongere wordt hier ook in kaart gebracht met de verschillende visies erop. De gelijkwaardigheid van de visies van alle personen is hierbij heel belangrijk.

Een tweede element in die overeenkomst is dat elke partij ook formuleert wat hun eigen bijdrage zal zijn. Wat zij gaan doen om dat project mee tot een goed einde te brengen. De jongeren melden hierbij dat ze aan het project zullen deelnemen volgens de afspraken die onderling gemaakt werden. Dit luik van de overeenkomst is eigenlijk vooral belangrijk voor de ouders en jeugdrechters. De ouders engageren zich bijvoorbeeld om te schrijven, om een kamer klaar te maken waar de jongere kan gaan wonen na het project,

om mee te helpen zoeken naar een school of werk... Aan de jeugdrechter wordt gevraagd om de jongeren te volgen in wat zij, de jongeren, willen doen na het project. Dit vanuit het principe dat de jongere zelf verantwoordelijkheid kan en mag nemen. Het is dus de jongere zelf die zegt wat hij of zij na het project wil doen. We verwachten

Duidelijk kwam naar voor dat de jongeren trots waren op zichzelf, omdat zij het project gedaan hadden en niemand anders. Hoewel de jongere samen met een begeleider op stap gaat, is deze laatste geen leraar noch hulpverlener. De begeleider steunt hoogstens op moeilijke momenten, maar het is de jongere zelf die het doet.

dat als een jeugdrechter ‘ja’ zegt tegen dat project, dat hij ook ‘ja’ zegt tegen wat de jongere erna wil doen. Dat is natuurlijk niet gemakkelijk. Veel jongeren willen na het project naar huis, terwijl de jeugdrechters veelal de gehele levensgeschiedenis van de jongere kent en er geen goed oog op heeft. Toch zien we dat er jeugdrechters zijn die het een kans willen geven. Natuurlijk loopt het dan soms goed en soms ook mis.

Hierna volgt het project zelf. Een tocht bijvoorbeeld gaat over stappen, slapen, stappen, eten... Iedere dag hetzelfde.

Wat bereik je hiermee? Wat is het nut van bijvoorbeeld een trektocht?

Een project, zoals een tocht, is zoals eerder gezegd niet opgevat als een educatief project. Het gaat vooral om het proces dat in de jongere zelf plaatsvindt. Enkele jaren geleden hebben we jongeren bevroegd met betrekking tot de invloed van het project op hen.

Rond dit innerlijke proces dat in de jongere zelf plaatsvindt, kan je op onderzoek gebaseerde kaders plaatsen. Eén kader gaat er bijvoorbeeld van uit dat er een mentale ruimte gecreëerd wordt bij de jongere die allerlei innerlijke processen op gang brengt, doordat de jongere tijdens zo een tocht enkel en alleen bezig is met het moment zelf.

Als de begeleider geen hulpverlener of leraar is, wat is dan zijn of haar rol?

Het betreft eigenlijk geen begeleider in de strikte zin van het woord. Hij of zij is feitelijk een metgezel, een kameraad. Iemand die samen met de jongere, in dezelfde omstandigheden, op stap gaat. Hij of zij heeft bijvoorbeeld evenveel geld of even weinig geld op zak als de jongere. Alles wat de jongere meemaakt, maakt ook de begeleider mee. Er is bijvoorbeeld geen parallel circuit van communicatie met Oikoten. Elk verslag dat de begeleider schrijft wordt door de jongere gelezen.

De begeleider is ook niet opgeleid. Hij of zij is geen hulpverlener. Dit betekent niet dat Oikoten hulpverleners, leraars, vormingswerkers... als begeleiders uitsluit, maar ze kunnen niet als 'hulpverlener' meedoen aan een project. Ze moeten dit doen als mens met een zekere levenservaring. Dit om twee redenen. Enerzijds werken we met jon-

tocht moet even verrassend zijn voor de begeleider als voor de jongere. Indien de begeleider bijvoorbeeld zou weten wat er achter iedere bocht komt, dan ontnem je heel veel dingen en mogelijkheden van de jongere en wordt de begeleider opnieuw in de rol van deskundige geplaatst.

waarbij dit soort dingen gebeuren, maar dat we er toch mee doorgedaan zijn. We proberen de jongeren dan aan te spreken op hun verantwoordelijkheid, waarom ze dat doen en samen kijken naar wat een oplossing kan zijn. Meestal lukt het om daar iets constructiefs aan te doen en het project verder te laten verlopen.

“Voor heel wat van die jongeren is dit de eerste maal in hun leven dat ze iets positiefs, dat langer dan één dag -bijvoorbeeld hun verjaardag- duurt, meemaken.”

geren die reeds 'overgepedagogiseerd' zijn, die dat allemaal door en door kennen en daar op afknappen. Ten tweede omdat de begeleider alleen is met de jongere. Wanneer je 24 uur op 24 gedurende 3 of 4 maanden samen onderweg bent, dan kan je geen rol spelen. Je kan dan niet constant professioneel handelen. Het enige dat je kan doen, is jezelf zijn. Met je sterktes en zwaktes. Terwijl je heel goed je eigen grenzen moet bepalen, want de enige grens die er is, is je eigen grens.

Een begeleider doet in principe maar éénmaal een tocht mee en daarna nooit meer. Heel zelden doet een begeleider een tweede tocht, maar dan zit er zeker twee jaar tussen beide tochten. Het ervaren-zijn in het begeleiden van zo een tochten is eerder een nadeel dan een voordeel. Het gehele proces, de gehele

Een begeleider krijgt een contract voor ongeveer zes maanden en wordt dus, voor het project waaraan hij of zij deelneemt, betaald.

Wanneer wordt een tocht voortijdig onderbroken? Wanneer loopt het fout?

Oikoten hanteert 4 basisregels voor een tocht. Voor de rest zijn het de begeleider en de jongere zelf die bepalen hoe een tocht verloopt.

De eerste basisregel is dat elke kilometer te voet moet worden afgelegd. Een tocht kan dus bijvoorbeeld stoppen als een jongere systematisch lift. Het moet een staptocht blijven.

De tweede regel zegt dat de wetten van het land moeten worden gerespecteerd. Bijvoorbeeld als de jongere onderweg een inbraak pleegt, dan kan de tocht stopgezet worden. Toch wil ik er op wijzen dat we niet vaak een tocht stopzetten. Er zijn tochten geweest

De derde basisregel is dat ze geen gsm's en geen muzikspelers mogen meenemen. Op deze regel heb ik nog nooit een tocht weten stopzetten. Het is wel een belangrijke regel, omdat de jongeren gestimuleerd worden om met het hier en nu bezig te zijn. De jongeren zullen door deze regel ook meer schrijven naar huis en vrienden. Dit omdat schrijven reflexief is en ook rustgevend. Je schrijft enkel als je tot rust gekomen bent, als je je goed voelt, als je tijd hebt... Bellen doe je als je in de miserie zit. Het gebeurt impulsief en lost niets op. Een jongere kan bijvoorbeeld naar huis bellen, omdat hij een conflict heeft met de begeleider. Nadat de jongere gebeld heeft, komt hij terug bij de begeleider. Ze stappen verder en enkele uren later is het conflict overgewaaid of weer bijgelegd. Op dat moment zal de jongere niet snel even de telefoon nemen om het thuisfront te laten weten dat alles terug in orde is. Thuis blijft men dus zonder reden ongerust.

Als het fout loopt, dan gebeurt het meestal op een schending van de vierde regel: de tocht moet gebeuren in een volwassen verstandhouding met elkaar. Dit gaat over het relationele, het omgaan met elkaar, het nemen en geven van verantwoordelijkheid. Eigenlijk gaan we ervan uit dat de jongere en de begeleider op het einde van

de tocht elkaar kotsbeu zijn. Om het cru te stellen: de 'goede' tochten zijn deze waar ze dat alle twee op het einde tegen elkaar kunnen zeggen. De tocht duurt uiteindelijk 3 of 4 maanden. Deze reactie van beide op het einde is niet abnormaal. Tochten lopen spaak als de wederzijdse frustraties zo

residentiële begeleiding zitten niet zomaar kunnen doorstromen naar een heel open setting zonder ondersteuning of begeleiding.

Onze rol situeert zich op verschillende niveaus. Het professionele team van Oikoten organiseert de nazorg. Wij

Wat is de invloed van zo een project op het leven van de jongere op lange termijn?

Vaak betreft het jongeren die vanaf hun geboorte in de hulpverlening zitten. Hoewel ik er niet te negatief wil overdoen, hebben de jongeren die wij krijgen vaak tien plaatsingen achter de

“Ze weten dat er een moment in hun leven is geweest dat ze er in geslaagd zijn om hun leven in eigen handen te nemen.”

hoog oplopen, dat het vertrouwen totaal zoek is en dat men geen (mentale) afstand meer kan nemen van elkaar. De andere heeft zich als een virus in je geest genesteld en laat je niet meer los. Het minste doet je ontploffen. De energie ontbreekt om te relativiseren en op een bepaald moment -soms heel onvoorspelbaar- kraak je gewoon. Dan weten wij dat het voorbij is.

Wat gebeurt er na het project?

We proberen de jongeren eigenlijk zo snel mogelijk te laten doen wat ze willen. De meesten gaan terug thuis wonen. Sommigen gaan begeleid zelfstandig wonen. We merken wel dat het moeilijk is om jongeren uit de hulpverlening te halen. We realiseren ons met betrekking tot resultaten en doelstellingen dat jongeren die in een gesloten

moeten zien dat er een plaats is waar de jongeren naartoe kunnen, wat niet zo evident is als je kijkt naar de wachtlijsten. Vaak proberen wij ook al voorbereidende contacten te leggen met scholen, werk... Na het project gaan we vanuit Oikoten ook nog enkele malen op bezoek bij de jongere. Tot minstens 6 maanden na het project proberen we contact te houden. De jongeren kunnen daarna altijd langskomen als ze ons nodig hebben.

Naast het kernteam van Oikoten is er natuurlijk ook de tochtbegeleider. Deze houdt vaak nog intensief contact met de jongere. Elke jongere kiest bij het project ook een steunfiguur. Deze heeft als doel om de jongere niet alleen tijdens het project te ondersteunen, twee maal gaat ie tijdens het project bij de jongere op bezoek, maar ook na het project mee de jongere op te volgen en van opvang te voorzien.

rug. Voor heel wat van die jongeren is dit de eerste maal in hun leven dat ze iets positiefs, dat langer dan één dag -bijvoorbeeld hun verjaardag- duurt, meemaken. Ze ervaren zelf dat ze iets kunnen. Die ervaring kan niemand hen meer afnemen. Wat er in de toekomst ook gebeurt.

Hoewel we er geen cijfers van hebben, merken we wel dat het effect van zo een tocht zich op lange termijn speelt. Het is een illusie om te denken dat je via een project van 3 of 4 maanden iemands leven duurzaam kan veranderen. Het leven is iets van vallen en opstaan, dus veel van onze jongeren vallen ook na een project. We zien dat veel jongeren echter teruggrijpen naar die ervaring. Soms contacteren ze ons bijvoorbeeld als het goed gaat, als ze een kindje krijgen of zo, soms als het heel slecht gaat, bijvoorbeeld als een voormalige jongere in de gevangenis terechtgekomen is en op het punt staat vrij te komen. Het kan dan zijn dat ze niets hebben en dan hulp vragen aan Oikoten. Dit kunnen we doen door bijvoorbeeld met hen te praten of nog eens samen met de voormalige begeleider het dagboek en de foto's te bekijken. Iedere jongere weet ook dat ze bij ons steeds terecht kunnen indien ze nog eens op stap willen gaan en materiaal, zoals een tent, nodig hebben.

Uit al die ervaringen die we horen, merk ik dat zo een project hun leven

misschien niet heeft veranderd, maar wel dat het hun denken en hun manier van naar het leven en zichzelf kijken voor een stuk heeft beïnvloed. Ze weten dat er een moment in hun leven is geweest dat ze er in geslaagd zijn om hun leven in eigen handen te nemen.

“Verantwoordelijkheid opnemen begint volgens mij bij de mogelijkheid om verantwoordelijkheid te kunnen opnemen.”

Zoals je reeds gezegd hebt, doet Oikoten ook aan herstelbemiddeling. Wat houdt dit in?

Herstelbemiddeling gaat over jongeren die iets hebben gedaan waarbij er een slachtoffer is. Herstelbemiddeling wordt niet opgelegd, maar is een aanbod vanuit het parket. Het is een mogelijkheid die het parket aanbiedt om tot een oplossing te komen via bemiddeling.

Oikoten biedt een neutrale bemiddelaar aan. Iemand die niet betrokken is bij het desbetreffende conflict. Hij of zij functioneert als een soort moderator. De eerste stap is dat we aan beide partijen vragen of ze bereid zijn aan zo een herstelbemiddelingsproces deel te nemen. Als beide partijen daar bereid tot toe zijn, dan beginnen we eraan. Dit proces is niet afgebakend in tijd noch in intentionaliteit. Het is een vrij open proces, waarbij in eerste instantie één gesprek met de dader en één met het slachtoffer wordt gevoerd. Slachtoffers kunnen meerderjarig zijn. Het betreft altijd minderjarige daders. Veelal worden de ouders er ook bij betrokken.

De bemiddelaar gaat na bij beide partijen wat er gebeurd is... Er wordt ruimte gecreëerd, vooral ook voor het slachtoffer, om het verhaal te vertellen. Daarop wordt samen gezocht naar wat een antwoord kan zijn op de schade die is aangericht. Antwoorden kunnen heel uiteenlopend zijn. Oikoten is daar ook

totaal niet sturend in, het maakt deel uit van die vrijplaats. Het basisidee is dat we het conflict teruggeven aan de beide partijen. Het is niet de rechtbank die het conflict uit hun handen neemt en een oplossing uitspreekt. Beide partijen worden terug eigenaar van het conflict en zoeken samen naar een oplossing.

Oikoten heeft met zijn herstelbemiddeling al heel veel positieve resultaten geboekt. Ik herinner me enkele jongeren die op heel veel racistische websites surfden. Het Centrum van Gelijke Kansen had zich toen burgerlijke partij gesteld en was hierdoor het ‘slachtoffer’. Het resultaat van de herstelbemiddeling was dat die jongeren gingen meewerken aan een site rond verdraagzaamheid.

Wie financiert de werking van Oikoten?

Oikoten wordt gefinancierd als een project door het Vlaams ministerie van Welzijn. De Vlaamse Gemeenschap dus. Ieder jaar opnieuw moeten we een aanvraag indienen en een goedkeuring krijgen.

Welke voldoening geeft werken bij Oikoten jou?

Ik vind het belangrijk dat mensen de mogelijkheid hebben om verantwoordelijkheid op te nemen. Verantwoordelijkheid opnemen begint volgens mij bij de mogelijkheid om verantwoordelijkheid te kunnen opnemen. Er moet een maatschappelijke en interrelationele context zijn die maakt dat jongeren kansen krijgen om verantwoordelijkheid op te nemen. Pas als alle betrokken hun verantwoordelijkheid opnemen, en dat zit in de filosofie van Oikoten, kan je problemen oplossen. Het betreft hier dus de verantwoordelijkheid van de jongere, maar ook die van de omgeving van de jongere en ook de maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Daarom kies ik voor Oikoten, omdat we steeds proberen om op die drie niveaus te werken.

Voor meer info:
www.oikoten.be

Geesteszieke delinquente jongeren nog steeds op de wip

Jenoff Van Hulle
consulent-stafmedewerker

IN 2006 ONDERGING HET JEUGDRECHT EEN GRONDIGE HERVORMING. IN TEGENSTELLING TOT DE VROEGERE VERWOORDT DE NIEUWE JEUGDWET EEN WAAIER AAN MOGELIJKHEDEN WAARUIT DE JEUGDRECHTER KAN KIEZEN. DIT IS EEN BELANGRIJKE VERBETERING. TOCH ZIJN BEPAALDE MAATREGELEN NOG NIET IN VOEGE. VOORNAMELIJK MINDERJARIGE JEUGDDELINQUENTEN MET EEN PSYCHIATRISCHE PROBLEMATIEK, DIE EEN GEVAAR OPLEVEREN VOOR DE INTEGRITEIT VAN ZICHZELF OF ANDEREN, ZIJN HIERVAN HET SLACHTOFFER. WANT DE JEUGDRECHTER VINDT VANDAAG VOOR DIE DOELGROEP NIET ALTIJD EEN GESCHIKTE PLAATSINGSMAATREGEL. WAAR KOMEN DIE JONGEREN DAN ONDERTUSSEN WEL TERECHT? EN WAT ZORGT ER DAN VOOR DAT DIE PLAATSING NIET ALTIJD DE MEEST GESCHIKTE IS?

WE SPRAKEN MET DRIE BEVOORRECHTE GETUIGEN: OPEN VLD VOLKSVERTEGENWOORDIGER EN BURGEMEESTER VAN SCHILDE, YOLANDE AVONTRROODT, DIE VANUIT HAAR ACHTERGROND ALS ARTS BEGAAN IS MET DE PROBLEMATIEK, KAREL HENDERICKX, AFDELINGSHOOFD GEMEENSCHAPSINSTELLINGEN VOOR BIJZONDERE JEUGDBIJSTAND VAN HET AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN, EN ROEL DE CUYPER, ALGEMEEN DIRECTEUR VAN HET PSYCHIATRISCH CENTRUM SLEIDINGE.

Onlosmakelijk verbonden

Volgens Dirk Deboutte, hoogleraar Kinder- en Jeugdpsychiatrie, verbonden aan de Universiteit Antwerpen en het Ziekenhuisnetwerk Antwerpen, toonde divers onderzoek in de jaren negentig, onder meer ook in België, aan dat het voorkomen van psychiatrische aandoeningen in de groep van delinquente jongeren zeven maal hoger is dan in de algemene populatie van minderjarigen -70% tegen 10%. Bovendien blijkt de aanwezigheid van een psychiatrische aandoening een belangrijke factor te zijn in het voortduren van het delinquent gedrag (<http://www.isw.be/UserFiles/File/geestelijkegezondheid.pdf>). Het is net deze hechte relatie tussen delinquentie en een psychiatrische stoornis die vraagt dat men zoekt naar een aangepaste opvang. Al was het maar om zowel de maatschappij als de jongere in kwestie te beschermen indien nodig. Maar op dit moment zijn er in de praktijk heel wat knelpunten vast te stellen.

Karel Henderickx: "Naast het wettelijk vacuüm, als gevolg van het slechts gedeeltelijk in werking treden van de wetswijzigingen, bestaan er op dit moment geen gesloten plaatsen in de jeugdpsychiatrie, niettegenstaande dergelijke plaatsing vandaag juridisch mogelijk is." In afwachting daarvan creëerde de minister van Volksgezondheid, Rudy Demotte 16 gesloten forensische K-plaatsen (afgekort: FOR K's), acht in Geel en acht in Antwerpen. Het is de bedoeling dat ook Sleidinge en Kortrijk er elk acht krijgen, maar die plaatsen zijn nog in opbouw. De FOR K-bedden zijn bedoeld voor jongeren die onder toezicht staan van de jeugdrechter en die wegens hun complexe kinderpsychiatrische problemen onvol-

doende hulp kunnen krijgen, niet in het reguliere kinderpsychiatrische veld en niet in de voorzieningen van bijzondere jeugdzorg. "Het betreft echter een pilootproject waarvoor geen juridische grond bestaat", nuanceert Karel Henderickx. "Maar zolang niemand daarover in discussie treedt, is er geen probleem."

**"Naast het wettelijk vacuüm,
als gevolg van het slechts
gedeeltelijk in werking treden
van de wetwijzigingen,
bestaan er op dit moment
geen gesloten plaatsen
in de jeugdpsychiatrie."**

Karel Henderickx

FOR Kritiek

Toch is niet iedereen onverdeeld gelukkig met de uitbreiding van de FOR K's. Begin dit jaar trokken professionelen uit de geestelijke gezondheidszorg aan de alarmbel. De kritiek richtte zich voornamelijk op het feit dat de FOR K's een apart netwerk voor geesteszieke delinquente jongeren in het leven roepen. Daardoor zal de psychiatrie steeds meer belast worden met de controle op problematisch gedrag en zal de focus op kwaliteitsvol herstel naar de achtergrond verdwijnen. Roel De Cuyper onderschrijft deze kritiek: "Eigenlijk is het uitgangspunt van de FOR K's geen goede insteek voor een therapeutische werking. Het is beter voor die jongeren wanneer ze niet weten dat ze daar zitten onder de vlag van FOR K, want dat werkt stigmatiserend. Voor ons zou het statuut van de jongere binnen het justitieel kader geen rol mogen spelen. Het vertrekpunt van een therapeutisch parcours in de psychiatrie is de band met een psychische beweging of lijden." Roel De Cuyper geeft het volgende voorbeeld: "Iemand begaat in een waan of in een toestand van psychose of paranoia een bepaald

feit. Op dat moment moeten wij die jongere kunnen behandelen, juist omdat hij of zij die daad stelde vanuit een problematiek van lijden en niet vanuit een berekening. Is dat een moord dan is het een moord, dat maakt voor ons in se weinig uit." "Is er pure berekening in het spel", voegt hij eraan toe, "dan denk ik dat die jongere de kans moet krijgen om een straf -en uiteraard niet enkel in termen van gevangenisstraf- uit te zitten. Sommige jongeren moeten verantwoordelijk gesteld worden voor hun daden. Het kan helend werken zichzelf als schuldig te erkennen en die schuld op één of andere wijze te kunnen aflossen. Dergelijke jongeren in een intensieve behandelunit opnemen, is volgens mij geen goede oplossing."

Een ander probleem met de FOR K's is het beperkt aantal plaatsen. De vraag is duidelijk groter dan het aanbod. Wat dan gedaan met die jongeren die men absoluut wil opsluiten, maar niet terecht kunnen op de FOR K's? Karel Henderickx: "Die jongeren komen terecht in de gemeenschapsinstellingen. De gemeenschapsinstellingen zijn immers gebonden door een opnameplicht." In een vergadering van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin op 23/01/2007 argumenteerde mevrouw Trees Merckx-Van Goey, Vlaams volksvertegenwoordiger voor de CD&V en reeds jaren bekommerd om een degelijk jeugdrecht, dat onze gemeenschapsinstellingen niet geschikt zijn voor de opvang van deze groep van jongeren omdat zij vaak een disfunctioneel

"Het is heel moeilijk om de gedachte te doen insijpelen dat de toekomst van die jongeren valt of staat met het hen al of niet geven van kansen."

Yolande Avontroodt pleit voor een evaluatie van de nieuwe jeugdwet met betrekking tot de positie van geesteszieke delinquente jongeren door middel van de drie P's van het kinderrechtenverdrag: **1. protection** of het recht om tegen bepaalde activiteiten beschermd te worden, zoals tegen verwaarlozing, mishandeling en uitbuiting; **2. provision** of de rechten die toegang verlenen tot bepaalde goederen en diensten, zoals tot onderwijs, gezondheidszorg en sociale zekerheid; en **3. participation** of het recht om zelf bepaalde handelingen te stellen en het recht op inspraak.

Yolande Avontroodt: "Het is heel moeilijk om de gedachte te doen insijpelen dat de toekomst van die jongeren valt of staat met het hen al of niet geven van kansen. Voor dergelijke visie is soms weinig draagvlak. Natuurlijk moet je daarvoor een andere bril kunnen opzetten. Je moet kunnen aanvaarden dat je voor een deel herstelgericht moet werken, maar dat je daarnaast ook kansen moet creëren voor de tachtig jaar die jongeren nog in het vooruitzicht hebben. Dat klinkt misschien heel theoretisch wanneer je wordt geconfronteerd met heel zware feiten. Maar dat is nu eenmaal de visie van kinderrechten, die ik hoog in het vaandel draag." Bovendien zijn de problemen van dergelijke jongeren volgens Yolande Avontroodt meestal onlosmakelijk verbonden met een sociale dimensie: "Wanneer de jongere het geluk heeft om te zijn geboren in een zorgzaam nest, dan is de kans groot dat hij of zij tijdig wordt geholpen. Is dat niet het geval dan wordt men niet alleen niet tijdig behandeld, maar belandt men vaak in de delinquentie. Als men niet vroeg screent, vroeg detecteert en -vooral- juist behandelt, dan creëert men maatschappelijke problemen voor de toekomst."

gedrag vertonen wegens hun psychiatrische problematiek. "Voor een belangrijk deel klopt dat natuurlijk", reageert Karel Henderickx. "Als je in een instelling twee à drie gevallen hebt die je constant in de veiligheids-cellen moet steken omdat ze onhandelbaar zijn, dan wordt de situatie moeilijk houdbaar. Temeer omdat we niet voorzien zijn om op die manier te werken." "Natuurlijk wordt dit gegeven nogal eens wit-zwart voorgesteld", nuanceert hij. "Alsof de gemeenschapsinstellingen iedereen krijgen toegeschoven bij gebrek aan geschikte plaatsen." Zo eenvoudig ligt het niet. Als een jongere binnen de 24 uur moet worden geplaatst, dan is er gewoon geen tijd om eerst een grondig psychologisch onderzoek te doen. Er zit op dat moment niets anders op dan hem of haar in een gemeenschapsinstelling te plaatsen. Dat is juridisch gezien volkomen terecht. Bovendien hebben we daarin als gemeenschapsinstelling een belangrijke opdracht te vervullen, hoe ongemakkelijk we ons daar soms ook bij voelen." Het gebeurt ook wel dat geesteszieke delinquente jongeren in een gemeenschapsinstelling terecht komen, omdat de psychiatrische centra stellen dat ze er niets mee kunnen aanvangen. Het gaat dan voornamelijk om een heel zware kern die niet bereid is om mee te werken.

Outreaching

Toch worden die jongeren niet zomaar aan hun lot overgelaten, want binnen de gemeenschapsinstellingen bestaan er een aantal alternatieven om alsnog te voorzien in een gepaste behandeling en/of begeleiding. Eén van die alternatieven is het outreaching-project. Ook het Psychiatrisch Centrum Sleidinge heeft zo'n team dat samenwerkt met de gemeenschapsinstellingen van Ruiselede en Beernem. "Dit houdt in dat een behandelingsteam van ons ter plaatse naar de gemeenschapsinstellingen gaat, wanneer ons dat gevraagd wordt", verduidelijkt Roel De Cuyper. "In de praktijk gaat het om vragen naar ondersteuning en raadplegingen, maar ook over crisisopnames

en observaties met diagnose. Wanneer het probleem echt structureel dominant is, kunnen we overgaan tot een opname van langere duur." Daarvoor is steeds een bed beschikbaar, die prioritair worden ingezet voor jongeren uit de gemeenschapsinstellingen. Na de intensieve behandeling, wordt de

FOR-K plaatsen worden dan getransfereerd naar de K-dienst van Melle. Op dat moment is het dan ook mogelijk om een redelijk samenwerkend zorgaanbod met gespecialiseerde voorzieningen en andere diensten (bijvoorbeeld ambulante centra) voor jongeren te operationaliseren.

"Eigenlijk is het uitgangspunt van de forensische K-diensten geen goede insteek voor een therapeutisch werking."

Roel De Cuyper

jongere gestabiliseerd zodat hij terug kan participeren in de gemeenschapsinstelling, een andere voorziening of de maatschappij. Er kunnen minstens 60 jongeren per jaar begeleid worden, telkens voor maximaal 4 maanden. "Om dit nog professioneler uit te bouwen is het voor ons een prioriteit om een 'intensieve' behandelunit voor jongeren met beginnende psychose en additioneel middelenmisbruik op te starten. De

Wat is en nog niet is

Of dit alles een druppel op een hete plaat is?

Yolande Avontroodt: "Ik denk dat er tijdens de vorige legislatuur toch al een eerste aanzet tot oplossingen is gegeven. De middelen zijn duidelijk verhoogd. Als u mij vraagt: voldoende? Dan antwoord ik neen. Want wanneer is het voldoende? Als de wachtlijsten tot menselijke dimensies zijn herleid. Als de hulpverlening een continu proces is. Als we komen tot een geïntegreerd denken met alle partners. Maar vooraleer we daar zijn, is er nog een lange weg af te leggen."

De jeugd van tegenwoordig... allemaal crapuul?

Sofie Sfingopoulos
consulent-stafmedewerker

BENDEFORMING, GROEPSVERKRACHTING, VANDALISME, DRUGGEBRUIK... DE VLAAMSE JEUGD GAAT NAAR DE VERDOEMENIS, ALS WE DE MEDIA EN SOMMIGE SPECIALISTEN MOGEN GELOVEN. NOCHTANS IS HET MOEILIJK OM DEZE BEWERINGEN MET CONCRETE CIJFERS EN STATISTIEKEN TE STAVEN. DE CIJFERS VERSCHILLEN: POLITIESTA-TISTIEKEN KOMEN NIET OVEREEN MET DE CIJFERS VAN JUSTITIE. OM DAARAAN TE REMEDIËREN, GAAN ONDERZOEKERS AAN DE SLAG MET GEGEVENS DIE ZE VERKREGEN HEBBEN VIA ZELFRAPPORTAGE EN SLACHTOFFERBEVRAGINGEN. OP DIE MANIER WORDT GEPEILD NAAR HET WERKELIJK AANTAL GEPLEEGDE DELICTEN. NEMEN DE JONGEREN VAN VANDAAG SNELLER HUN TOEVLUCHT TOT GEWELD?

“Onderzoek toont aan dat de overgrote meerderheid van de jongeren in feite ‘braaf’ is en zich houdt aan leeftijdsgebonden normoverschrijdend gedrag.”

Dieter Burssens

“Delinquent gedrag of kleine misdrijven hebben altijd deel uitgemaakt van jongerengedrag”, zegt Dieter Burssens, jeugdcriminoloog aan de K.U.Leuven. “Jongeren experimenteren, tasten grenzen af en overschrijden ze soms ook. Dit is eigen aan de adolescentiefase en is iets wat altijd heeft bestaan. Wij vinden op dat vlak géén indicaties van een steeds toenemende jeugddelinquentie, integendeel. Onderzoek toont aan dat de overgrote meerderheid van de jongeren in feite ‘braaf’ is en zich houdt aan leeftijdsgebonden normoverschrijdend gedrag. Ernstige jeugddelinquentie is eerder uitzonderlijk. Dat wil echter niet zeggen dat we nu op onze lauweren mogen rusten. Vooral de aanpak van oorzaken van persistente jeugddelinquentie vraagt een blijvende aandacht.”

In het onderzoeksrapport *Jongeren in cijfers en letters* wordt geconcludeerd dat in de eerste plaats opvalt dat Vlaamse jongeren niet zo crimineel zijn als ze vaak worden voorgesteld. Voornamelijk rond de leeftijd van 16-17 jaar durven vooral jongens wel eens sporadisch een delict te plegen. Met het ouder worden neemt ook de delinquentie af om uiteindelijk vanzelf weer over te gaan. Waarom krijgen we dan de indruk dat de jeugd zo veel gewelddadiger geworden is? “Door de toege-

nomen media-aandacht en een groeiende subjectieve gevoeligheid met betrekking tot de problematiek”, concluderen de onderzoekers.

“Daar ga ik niet mee akkoord”, protesteert Flip Voets, secretaris-generaal van de Raad voor de Journalistiek. “Ik krijg

“Ik weet niet of het geweld in aantal of frequentie toeneemt, maar het wordt vast en zeker extremer.”

Willy Vandamme

wel degelijk signalen van verschillende jeugdrechtters dat er problemen zijn. Ik beweer niet dat er meer criminele feiten gepleegd worden door de jeugd, de cijfers spreken dit tegen. Er worden echter wel meer gedragsproblemen vastgesteld bij jongeren, wat tot uiting komt in antisociaal gedrag. We kunnen niet ontkennen dat er de laatste jaren bijzonder ernstige feiten zijn gepleegd. Misschien wijzen die voorvallen toch op een onderliggende problematiek. We mogen de kop niet in het zand steken en het fenomeen negeren.”

Ook vanuit de hulpverlening komen er signalen die in dezelfde richting wijzen. Willy Vandamme is directeur van het Oranjehuis in Kortrijk, een centrum dat jongeren die verwezen zijn door de jeugdrechtbank of door het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg begeleidt. Dhr. Vandamme: “Wij stellen vast dat jongeren sneller exploderen dan vroeger, hun lont brandt sneller op. Ik weet niet of het geweld in aantal of frequentie toeneemt, maar het wordt vast en zeker extremer. Er is niet één specifieke factor die aan de basis ligt van het jongerengeweld, maar ik kan er meerdere aanwijzen: de familiale context, de vriendenkring, een toegenomen maatschappelijke druk en verwenning. We mogen niet enkel de jongeren met de vinger wijzen. De hele samenleving moet onder de loep genomen worden.”

“We zijn mogelijk bezig met een generatie jongeren op te voeden die verwender is dan vroeger”, zegt ook Pol Deltour, nationaal secretaris van de Algemene Vereniging van Beroepsjournalisten in België. “Veel jongeren groeien op in een beschermde cocon. Ze krijgen een wereldbeeld dat niet

overeenstemt met de werkelijkheid. Sommigen worden ook al jong geconfronteerd met geweld, op televisie of via de populaire games. Nog los van die tijdsgeest is het natuurlijk altijd al zo geweest dat vooral jongeren actief zijn in de criminaliteit, meer dan ouderen. Het verstand komt niet voor de jaren, zegt het spreekwoord. Ik vind het ook een beetje gek dat men moord en brand schreeuwt omdat de media over jongerencriminaliteit rapporteren. Je mag niet vergeten dat wij juist de taak hebben om te berichten over wat er gebeurt in de samenleving. Over nieuwe tendensen ook. Anderzijds is het ook juist dat dit soort berichtgeving goed verkoopt. Dat is de dan andere kant van de medaille.”

Door de toegenomen berichtgeving over criminaliteit, kan de burger een vertekend beeld krijgen van de werkelijkheid. Veel mensen kunnen het nieuws dat op hen afkomt niet kaden. Reden hiervoor is het zogenaam-

de *zoom-effect* van de media. Eén bepaald nieuwsitem of een reeks items wordt overbelicht. Thesistudente Anneleen Dehandschutter onderzocht de inhoud en berichtgeving van actualiteitenmagazines *Telefacts* (VTM) en *Koppen* (VRT). Ze nam de afleveringen uit de periode 2000-2004 onder de loep die handelden over jeugddelinquentie. Ze kwam tot de conclusie dat men in beide programma's laat uitschijnen dat de jeugdcriminaliteit in ons land zowel in frequentie als in ernst toeneemt, hoewel er geen officiële onderzoekscijfers bestaan die deze bewering bevestigen. Een opvallende vaststelling is dat in bijna de helft van de reportages de gewelddadigheid rond de misdrijven extra in de verf wordt gezet, zelfs als het over lichtere vormen van misdaad gaat. De spots worden vooral gericht op ernstige en gewelddadige misdrijven. In de reportages laat men uitschijnen dat de besproken vormen van jeugdcriminaliteit schering en inslag zijn. Men legt de nadruk op 'toenemend', 'steeds vaker voorkomend' en 'steeds zwaardere feiten'. Het moet gaan over ben-devorming, seksueel misbruik, moord, geweldsdelinquentie en druggerelateerde delicten. Maar de toename van geweld, dat steeds vaker voorkomt en steeds zwaardere feiten betreft, komt niet naar voor uit onderzoekscijfers.

Wat zijn de oorzaken van delinquent of agressief gedrag? Gaat het zo slecht met de Vlaamse jeugd? Dr. Dirk van West, hoofd van de Zorgenheid Gedragsstoornissen binnen de afdeling kinder- en jeugdpsychiatrie van het ZNA Middelheim, zegt dat het met 80% van de Vlaamse jeugd goed gaat, zij vertonen geen problemen. “20% van de jeugd voelt zich echter niet goed in zijn vel. Binnen die 20% is er een harde kern van 4 à 5% die maatschappelijk echt gevaarlijk is; zij vertonen forse agressie. Dit is geen tendens van de laatste jaren, dit is altijd zo geweest. De jeugd gaat dus niet naar de verdoemenis. Wanneer we naar onze doelpopulatie kijken, die harde kern van 5% jongeren, zien we toch een aantal gemeenschappelijke risico-

factoren voor agressief en delinquent gedrag. Delinquenten jongeren hebben vaak een lagere intelligentie, dat is veelvuldig wetenschappelijk aangetoond. Het gaat hier vooral om een lagere verbale intelligentie. Ze begrijpen de zaken minder goed, kunnen zich niet goed uitdrukken en gaan sneller over tot fysiek geweld. We zien ook meer problemen op het vlak van executieve functies: controle van impulsen, planning, concentratie, zelfregulatie. Veel delinquenten jongeren hebben daarnaast ook nog leerstoornissen. Normaal gezien zouden we dat al vroeg moeten kunnen detecteren op de lagere school. Deze factoren voor mogelijk delinquent gedrag zijn stuk voor stuk individuele factoren."

Naast de individuele factoren zijn er nog andere die het traject van een jongere bepalen. 90 tot 100% van de populatie van de forensische K-dienst van het ZNA Middelheim, een zorg-eenheid voor delinquenten jongeren met gedragsproblemen, komt uit disfunctionerende gezinnen. Het cliché, van de ouders die het leven van hun kinderen in goede banen moeten leiden, klopt. De betrokkenheid en de ondersteuning van ouders is belangrijk in de opvoeding van de kinderen en dit geldt uiteraard niet enkel voor de delinquenten groep jongeren. Ouders moeten het pad afgrenzen. Wanneer dit niet gebeurt, laat dit zijn sporen na in de ontwikkeling van het kind. Ook kinderen van ouders met een psychiatrische problematiek (KOP) komen vaak voor in de doelpopulatie. De school is eveneens een belangrijk gegeven. Leerstoornissen kunnen leiden tot leermoeheid, wat op zijn beurt weer spijbelgedrag en schoolwijzigingen in de hand werkt. Een laatste belangrijke beïnvloedingsfactor zijn de leeftijdsgenoten. Een deviante peer-groep is een bijkomende risicofactor.

Dr. van West: "Delinquent gedrag is het resultaat van een aantal zaken in een context. De delinquenten jongeren hebben een aantal gemeenschappelijke factoren, maar een profiel opstellen is erg moeilijk. Als er verschillende

factoren aanwezig zijn bij de jongere, stijgt zijn kwetsbaarheid. Ben je impulsief van aard, heb je leerproblemen, vertonen je ouders een psychiatrische problematiek... dan stijgt het risico. Dat delinquentie en agressief gedrag bij jongeren vandaag meer zou voorkomen dan vroeger, daar ga ik

niet mee akkoord. Het aantal delicten bij jongeren is mijns inziens niet gestegen. Er zijn de laatste jaren uiteraard een aantal zaken gebeurd die heel wat teweeg hebben gebracht. Vroeger gebeurden deze dingen ook, maar werden ze minder gemediatiseerd. Om een aanpak te kunnen hanteren en de negatieve spiraal te doorbreken, moet er geïnvesteerd worden in de jeugd. Ik pleit voor een beleid dat zich niet enkel richt tot die harde kern die een potentieel gevaar kunnen betekenen voor de maatschappij, maar dat ook aandacht schenkt aan de jongeren die zich niet goed voelen. Als we geen stappen ondernemen op dat vlak, zouden zij de weg van het delinquent gedrag wel kunnen inslaan."

Wat zijn de oorzaken van het onbehagen van de jeugd? "De prestatiedruk die op de schouders van de ouders ligt, is veel groter geworden", volgens dr. van West. "Ouders moeten harder

en meer werken, de kinderen zijn steeds meer op zichzelf aangewezen. *Tirez votre plan*. Het wegvallen van het vroegere systeem van sociale controle door de burens en de individualisering van de huidige maatschappij heeft hieraan zeker geen goed gedaan. Jongeren zijn biologisch

"Er zijn de laatste jaren uiteraard een aantal zaken gebeurd die heel wat teweeg hebben gebracht. Vroeger gebeurden deze dingen ook, maar werden ze minder gemediatiseerd."

Dirk van West

kwetsbaarder geworden. In de adolescentiefase komt de boost van hormonen er nog bij. Pas op: elke adolescent gaat buiten de lijntjes, dat is heel normaal. Zo vorm je een eigen persoonlijkheid. Op het einde van de adolescentiefase moeten jongeren uitmaken wat goed is en wat slecht is. Wanneer zij dat kunnen, is er geen enkel probleem. Ik wil het belang van preventief werk toch benadrukken. Wacht niet tot de jongere het delinquenten pad heeft gekozen. De school kan hierin een belangrijke rol spelen. Leerkrachten en opvoeders worden steeds beter geschoold om afwijkend gedrag te detecteren. Als je echt een schuldige wil aanwijzen, wijt het onbehagen van de jeugd dan aan de maatschappij die hen steeds kwetsbaarder maakt."

Uit de verschillende antwoorden kunnen we opmaken dat het laatste woord over dit thema nog niet gezegd werd. Sommigen beweren dat de jeugd agressiever wordt en sneller toevlucht neemt tot geweld. Anderen zijn het hier niet mee eens en wijzen de maatschappij met de vinger. Wel is het duidelijk dat er een problematiek aanwezig is, waarvan we het hoofd niet kunnen wegdraaien.

'Het mediageweld verpest uw kinderen'... paniek of waarheid?

Sofie Sfingopoulos
consulent-stafmedewerker

'HET MEDIAGEWELD VERPEST UW KINDEREN', EEN VERONDERSTELLING DIE WE STEEDS VAKER TE HOREN KRIJGEN. EEN POPULAIR MEDIUM DAT MET DE VINGER GEWEZEN WORDT, ZIJN DE VIDEOGAMES. MENSEN WORDEN ER BEWERKT MET SCHEERMESJES, HOOFDEN WORDEN INGESLAGEN MET BIJLEN, ER WORDT GEÛRINEERD OP MENSEN, IEDEREEN WORDT AFGEKNALD MET LEVENSECHTE WAPENS. DE LINK WORDT SNEL GELEGD MET DE SPIJTIGE VOORVALLEN VAN DE LAATSTE JAREN. HANS VAN TEMSCHE VERMOORDT EEN PEUTER EN DIENS OPPAS OP STRAAT IN ANTWERPEN, EEN STUDENT VAN DE VIRGINIA TECH UNIVERSITY SCHIET 32 MENSEN DOOD... ONNODIG ALLES OPNIEUW OP TE SOMMEN, IEDEREEN IS TENSLOTTE OP DE HOOGTE VAN DE FEITEN. KUNNEN WE DE GAMINGINDUSTRIE AANDUIDEN ALS DE GROTE SCHULDIGE OF IS DIT AL TE GEMAKKELIJK?

Steven Malliet

Steven Malliet, communicatiewetenschapper aan de K.U.Leuven en onderzoeker verbonden aan het Centrum voor Mediacultuur en Communicatietechnologie, rondde zijn doctoraatsonderzoek over gaming in juni 2007 af. Hij onderzocht de invloed van games op jongeren vanuit het cultivatieperspectief. Deze methode wordt hoofdzakelijk gebruikt bij televisieonderzoek. Het uitgangspunt daarvan is dat de televisie de moderne verhaaltjesverteller is en het venster op de wereld. Het wereldbeeld dat op televisie gepropageerd wordt, beïnvloedt in grote mate het wereldbeeld dat jongeren of volwassenen hebben. Bij mensen die veel televisie kijken, gaat het wereldbeeld almaar meer op het televisiebeeld lijken. Ze verwachten dat bepaalde feitelikheden uit de realiteit gaan evolueren richting televisiefeitelijkheid. Een vaak gezien effect hiervan is dat mensen het aantal dokters of advocaten in de maatschappij sterk overschatten, omdat ze regelmatig naar dokters- of politseries kijken.

Kan deze theorie ook toegepast worden als je de invloed van games op jongeren onderzoekt?

Een van de conclusies van het onderzoek is dat dit niet zo maar kan. Hiervoor zijn een paar redenen aan te wijzen. Ten eerste is televisie een niet-selectief medium: je kiest niet wat je ziet. Je zet de televisie aan en de beelden komen op je af. Je hebt geen controle over de inhoud van de boodschappen. Dit is iets wat voor videogames niet opgaat. Je gaat op eigen initiatief naar de winkel en je koopt het spelletje van je keuze. Je wordt blootgesteld aan spelinhouden waarvoor je zelf al een voorkeur hebt.

Ten tweede is de televisie de grote verhaaltjesverteller van deze tijd. Of dit ook het geval is voor de videogames, daarover is veel discussie. Worden er verhaaltjes verteld in games? Sommige games, zoals *Final Fantasy*, zijn erg verhalend, terwijl er in andere geen enkele verhaallijn zit. Dat zijn de voornaamste redenen waarom het moeilijk is om de cultivatietheorie ook toe te passen in het onderzoek naar games.

Videogames worden steeds meer geassocieerd in de discussie over de zogenaamde toename van het geweld bij jongeren. Weten gamende jongeren dan niet dat er een verschil is tussen de werkelijkheid en de fictieve wereld van de spelletjes?

Bij televisie ga je ervan uit dat het een afspiegeling is van de werkelijkheid, zeker bij het journaal. Het wordt meer beschouwd als een venster op de echte wereld. De meeste gamende jongeren zijn zich er zeer van bewust dat dit bij videogames niet het geval is. Ze weten dat er mathematische berekeningen aan de grondslag liggen van zo'n spel. Die jongeren weten meer van techniek dan jij en ik.

Ik heb de cultivatietheorie toch toegepast in mijn onderzoek, omdat het onderzoek naar games tot nu toe vooral gevoerd is door psychologen, met als enige focus vijandigheid en gewelddadig gedrag. Men zoekt weinig naar achterliggende theorieën, naar verklaringsmechanismen. Men gaat ervan uit: je oefent geweld in en je zal als gevolg daarvan gewelddadiger worden. Ik wilde de discussie breder opentrekken. De resultaten die uit mijn onderzoek voortkomen, liggen totaal niet in de lijn van de resultaten die men voor televisie gevonden heeft. Terwijl de televisiekijkende Vlaming het aantal dokters per werkende Vlaming grandioos overschat, bemerk je die overschatting bij gamers niet. Ik had bijvoorbeeld gevraagd hoeveel soldaten er per werkende Vlaming waren, hoeveel terroristische aanslagen er het afgelopen jaar gepleegd zijn, hoeveel landen er momenteel in oorlog verwickeld zijn... De vragen waren aangepast aan de aard van de computergames. Gamers

overschatten deze zaken niet, er was geen enkel verband te vinden.

Mensen die zich heel hard identificeren met de personages en die erg betrokken zijn bij het spel, zullen die overschatting sneller maken. Er zijn indicaties dat dit een grotere invloed zal hebben op je kennis en attitudes dan louter de frequentie of regelmaat van je gamen. Enerzijds was dit een onverwachte vaststelling, maar anderzijds is het verschil tussen televisie en games zo groot dat het niet verwonderlijk is dat er andere resultaten uit voortkomen. De manier waarop je met het spel omgaat, zal bepalen wat voor effect het op je kennis en attitudes heeft.

De surfende Vlaming vindt anders genoeg beweringen op het internet over het verband tussen de vermeende toename van het geweld bij jongeren en de games.

Je leest dikwijls grote conclusies, terwijl die conclusies vaak verder gaan dan het gevoerde onderzoek toelaat. Ik denk dat onderzoekers genuanceerder zouden mogen zijn. Ik heb al die experimenten tot in detail bestudeerd om te bekijken welke uitspraken je kan doen op basis van de gevoerde onderzoeken. Dan blijkt dat men wel kan stellen dat er een effect is op de korte termijn, dat is tot 15 minuten na het spelen. Je bent binnen dat kwartier wat meer opgewonden en je bent geneigd om de situaties die je binnen dat kwartier tegenkomt op een meer agressieve manier in te schatten. Je bent minder geneigd om voor een meer sociale oplossing te kiezen. Dit is al vaak aangetoond. Maar op basis daarvan kan je geen uitspraken doen over een Hans Van Temsche die zo maar mensen doodschiet op straat. Er zullen meer diepliggende oorzaken aan de basis van die gebeurtenissen liggen, dan het feit dat hij graag gamet.

Het probleem begint wanneer psychologen allerlei theorieën formuleren die 'bewijzen' dat je duurzame veranderingen in je persoonlijkheid zal ondergaan door dat constante 'arousal'-effect waarover ik het net had. Het onderzoek is op dat vlak echter niet zo eenduidig. Het verband tussen gamen en geweld-

dadig gedrag op lange termijn is nog niet bewezen. Wanneer je in de krant leest dat "onderzoek veelvuldig heeft aangetoond" dat agressie op lange termijn ook een oorzakelijk verband heeft met het gamen, moet je eraan denken dat er evenveel onderzoeken zijn geweest die het tegenovergestelde

"De manier waarop je met het spel omgaat, zal bepalen wat voor effect het op je kennis en attitudes heeft."

beweren. We zijn een dikke tien jaar bezig, als onderzoekdiscipline zitten we nog in een beginstadium. Men kijkt weinig naar tussenliggende aspecten. Er is bijvoorbeeld een grote variatie aan videogames. Misschien is het net erg bepalend welke soort spelletjes iemand speelt om daarna te bepalen welk effect deze games op die bepaalde persoon hebben. Het debat is sowieso erg zwart-wit gekleurd.

Hoe komt het dat het maatschappelijk klimaat ten opzichte van videogames erg negatief is? Betekent onbekend onbemand in deze context?

Ik denk het. Games worden ook steeds gelinkt aan jeugd, terwijl recent marktonderzoek heeft aangetoond dat de gemiddelde gamer in Engeland 28 jaar is, in Amerika zelfs 32. Zo jong is dat niet meer. De meeste jongeren spelen op LAN-parties (*red. een grote of kleine bijeenkomst van computerliefhebbers van alle leeftijden die in hun vrije tijd bij elkaar komen en hun computers op elkaar aansluiten*) en op het internet. Ik vind het verwonderlijk dat die controverse nog steeds bestaat. Het eerste videospelletje dateert al van 1961. Ingenieursstudenten die computers programmeerden, verveelden zich omdat ze telkens een uur moesten wachten voor de computer hun geperforeerde gegevenskaarten hadden geregistreerd en voor ze resultaten kregen. Zo zijn zij spelletjes beginnen

maken, heel basic hoor. Blokjes op een scherm stelden ruimteschepen voor die elkaar moesten neerschieten. In de jaren '70 volgde de extreme controverse. Men had een spel ontworpen waarin auto's -witte blokjes op een zwart scherm- levende wezens moesten omver rijden. Als je zo'n wezen omver

den genomen door een labelsysteem in te voeren: 3+, 12+, 16+ of 18+. Men vermeldde ook of er in beperkte mate bloed in het spel voorkwam, alcohol, drugs, seksuele inhoud, gore zaken -dat zijn vaak ingewanden. Wanneer ouders mee spelletjes kopen, weten ze ongeveer wat ze in huis halen.

rekening brengt, krijg je misschien een totaal ander resultaat. Als we een risicogroep moeten aanwijzen voor agressief gedrag in het dagelijkse leven, dan zullen het diegenen zijn die moeilijk afstand kunnen nemen van een spel en die moeite hebben om te zien dat het maar een spel is.

“Het verband tussen gamen en gewelddadig gedrag op lange termijn is nog niet bewezen.”

gereden had, kreeg je punten en verscheen er een heel abstracte versie van een grafsteen met een doodsmuziekje erbij. Dat vond men toen ongelooflijk realistisch, omdat de gevolgen van de dood zo expliciet werden getoond.

Echt ervaren spelers merken nauwelijks dat er veel bloed rondspat, zij zijn bezig met de techniek van het spel. Zij zijn er op een veel abstractere manier mee bezig. Een nieuw medium wordt vaak argwanend onthaald. Schietspelletjes zijn altijd populair geweest, vandaar waarschijnlijk de controverse en het negatieve klimaat.

Vroeger was gaming echt iets voor *computernerds*. De laatste 10 tot 15 jaar is gaming van status veranderd en is het aanvaard. Vandaag is het iets heel gewoons, zowel voor meisjes als voor jongens. Enkel de publieke opinie moet daarvan nog overtuigd worden.

Staat er een minimumleeftijd op bepaalde spelletjes? Sommige daarvan zijn toch wel erg gewelddadig?

Ja zeker, er bestaat ook voor videogames een ratingsysteem, bijvoorbeeld voor spelletjes zoals *Mortal Kombat*. In 1993 zijn de makers van het spel voor het gerecht gedaagd door ouderverenigingen. In de Amerikaanse Senaat hebben hoorzittingen plaatsgevonden waar kolonels van het leger hebben getuigd over de perverse invloed van games. Het zat er aan te komen. Toen heeft de gamingindustrie het heft in eigen han-

Zijn er bewezen negatieve gevolgen verbonden aan veelvuldig gamen?

Als er op lange termijn een verband gevonden wordt, dan is het meestal een desensitiseringsverband, de zogenaamde afstomping. Er is geen onderzoek dat dit effect tegenspreekt. Tijdens experimenten laat men fervente gamers foto's zien met gruwelijke beelden. Via hersenscans kunnen de onderzoekers zien hoe opgewonden je wordt bij het zien van die beelden. Het is aangetoond dat je minder gevoelig bent voor die beelden wanneer je veel gewelddadige spelletjes speelt. De resultaten zijn trouwens hetzelfde bij televisie. Ook op tv worden er nu veel gruwelijkere beelden getoond dan 15 jaar geleden.

Als wetenschappers kunnen we nog niet te veel met 'grote uitspraken' op de proppen komen. We hebben nog veel te weinig gekeken naar tussenliggende variabelen: persoonlijkheid, sociale context... Als je dat mee in

Hebben games ook positieve effecten voor je ontwikkeling?

Creativiteit en sociaal contact worden gestimuleerd. Je zou er beter probleemoplossend mee leren denken. Door tactisch te denken in het spel zou je capaciteit in probleemoplossend denken vergroten. Je komt constant problemen tegen waarvoor je snel een oplossing moet vinden. De oog-hand-coördinatie verbetert ook natuurlijk. Hier is al redelijk veel onderzoek naar gebeurd, maar ook hier mag men geen voorbarige conclusies trekken.

Geen islamitische inquisitie

De hetze over de fatwa tegen Salman Rushdie ligt nog vers in ons geheugen en de algemene verontwaardiging is nog steeds aanwezig. Nu de Britse koningin deze uitstekende schrijver tot ridder heeft geslagen omwille van zijn grote literaire verdiensten komt de onverzoenlijke houding van sommige islamitische hardliners eens te meer aan het licht. Volgens een Pakistaanse minister is deze verheffing in de ridderstand zelfs een (gerechtvaardigde) reden voor zelfmoordaanslagen.

Ik verzet me met al mijn kracht tegen dit obscure denken dat te vergelijken is met de praktijken van de katholieke inquisitie, vele eeuwen terug.

De grenzen van onze democratische samenleving worden overschreden wanneer we deze religieuze onverdraagzaamheid zouden negeren. De internationale gemeenschap reageert onvoldoende op deze hautaine uiting van religieus Groot Gelijk en gaat zelfs een eind mee wanneer de Raad voor de Mensenrechten, opgericht in het kader van de Verenigde Naties, in zijn resolutie van 30 maart 2007 de internationale gemeenschap verzoekt smaad tegen de godsdienst te bestrijden.

Heeft Rushdie met zijn *Duivelsverzen* dan toch de islam beledigd? Heeft Dan Brown de rooms-katholieke kerk aan de schandpaal genageld met zijn *Da Vinci code*? Mogen we voortaan in naam van de vrijheid van godsdienst en godsdienstbeleving geen kritiek meer leveren op een religie en haar vertegenwoordigers? Krijgt de katholieke inquisitie uiteindelijk toch gelijk?

Had Galileo zijn stelling dat de aarde om de zon draait niet mogen verkondigen, omdat dit een belediging was van de goddelijke openbaring? Had Darwin zijn

evolutieer niet mogen ontwikkelen, omdat hij daarmee gods schepping in vraag stelde en dus zijn religie beledigde? Mag ik niet ironiserend schrijven dat god toch niet zo almachtig is, want hij had na zes dagen werk toch dringende nood aan een dag rust? Is dat een belediging van de christelijke religies?

Mag ik voortaan niet meer wijzen op het nonsensicale van onder meer de Heilige Drievuldigheid en de Onbevleete Ontvangenis op risico om voor de rechter gesleept te worden?

Mag ik geen striemende kritiek uiten op de menonwaardige kastenindeling binnen het hindoeïsme?

Kan ik niet meer vanuit historische argumenten schrijven dat in onze moderne maatschappij Mohammed zou beschouwd worden als een ordinaire oorlogsmisdadiger, die voor het Tribunaal van Den Haag zou worden gedaagd wegens moord op een volledige (joodse) stam? Loop ik dan het risico op een fatwa?

Waar blijft in al deze gevallen mijn vrijheid van mening en mijn vrijheid om vanuit een rationele levensbeschouwing irrationele houdingen in vraag te stellen?

Begrijp me niet verkeerd; ik ben en blij voorstander van de vrijheid van godsdienstbeleving, maar die vrijheid moet langs twee kanten gelden en dus ook de vrijheid inhouden om het niet eens te zijn met een godsdienst of sommige aspecten ervan en dit ook kunnen zeggen. Als ongelovige heb ik

respect voor de religieuze voorschriften wanneer ik een religieus gebouw betreed, maar buiten de gebedsruimtes kan ik niet gedwongen worden de taboes van welke religie ook in acht te nemen. Indien dit wel verplicht zou zijn, zou de ongelovige onderworpen worden aan de godsdienstige praktijken.

Ik pleit daarom voor een interlevensbeschouwelijke dialoog, want een democratie vindt zijn rechtsgrond niet in de overtuigingen of gevoelens van één groep mensen. Een dergelijke dialoog veronderstelt dat de godsdiensten afzien van hun Groot Gelijk en inzien dat we elkaar nodig hebben, van elkaar kunnen leren en elkaar kunnen aanvullen. Het is de hoogste tijd om te werken aan een vredige maatschappij met een volwaardige plaats voor alle levensbeschouwelijke groepen.

Michel Magits

erevoorzitter Unie Vrijzinnige Verenigingen

De Standaard
22/06/2007

WAARDE REDACTIE

BRIEF VAN DE DAG

Geen inquisitie

De hetze over de fatwa tegen Salman Rushdie ligt nog vers in ons geheugen en de algemene verontwaardiging is nog steeds aanwezig. Nu de Britse koningin deze uitstekende schrijver tot ridder heeft geslagen wegens zijn grote literaire verdiensten komt de onverzoenlijke houding van sommige islamitische hardliners eens te meer aan het licht. Volgens een Pakistaanse minister is deze verheffing in de ridderstand zelfs een (gerechtvaardigde) reden voor zelfmoordaanslagen. De grenzen van onze democratische samenleving worden overschreden wanneer we deze religieuze onverdraagzaamheid negeren. De internationale gemeenschap reageert onvoldoende op deze hautaine uiting van religieus Groot Gelijk en gaat zelfs een eind mee wanneer de Raad voor de Mensenrechten, opgericht in het kader van de Verenigde Na-

ties, in zijn resolutie van 30 maart 2007 de internationale gemeenschap verzoekt smaad tegen de godsdienst te bestrijden.

Ik ben en blij voorstander van de vrijheid van godsdienstbeleving, maar die vrijheid moet langs twee kanten gelden en dus ook de vrijheid inhouden om het niet eens te zijn met een godsdienst of sommige aspecten ervan en dit ook kunnen zeggen. Buiten de gebedsruimtes kan ik niet gedwongen worden de taboes van welke religie ook in acht te nemen. Ik pleit voor een interlevensbeschouwelijke dialoog, want een democratie vindt zijn rechtsgrond niet in de overtuigingen of gevoelens van één groep mensen. Een dergelijke dialoog veronderstelt dat de godsdiensten afzien van hun Groot Gelijk en inzien dat we elkaar nodig hebben, van elkaar kunnen leren en elkaar kunnen aanvullen.

Michel Magits

erevoorzitter Unie Vrijzinnige Verenigingen

De mythe van CD&V

OP DE WEBSITE VAN JONGCD&V LEZEN WE IN EEN BERICHT VAN 2 JULI 2007 DAT "DE EUTHANASIEWETGEVING, ALSOOK ANDERE GEBREKKIGE ETHISCHE WETTEN VAN PAARS VOOR HERZIENING VATBAAR MOETEN ZIJN." DAAROM DIENT DE WET VOLGENS DE JONGE CHRISTENDEMOCRATEN "VAN VERBETERINGEN VOORZIEN TE WORDEN." IN EEN REACTIE AAN *DE STANDAARD* (3 JULI 2007) WIJST PIETER MARECHAL, NATIONAAL ONDERVOORZITTER JONGCD&V, ER BOVENDIEN OP DAT DE STELLINGEN VAN JONGCD&V HELEMAAL STROKEN MET DIE VAN DE MOEDERPARTIJ. DAT IS DAN GENOTEERD.

Dat het JONGCD&V te doen is om verbeteringen die niet raken aan de ideologische kern van de euthanasiewetgeving, namelijk het recht op zelfbeschikking, is hooguit twijfelachtig. Verder in het bericht vernemen we immers dat ze de nadruk van de vorige regering op zelfbeschikking en autonomie binnen haar ethische wetgeving in vraag stellen. Een aanval die ons doet terugdenken aan de visie van de huisideoloog van de Vlaamse christendemocraten, Wouter Beke, die in zijn boek *De mythe van het vrije ik* het individualisme van paars op de korrel nam.

Het is in ieder geval belangrijk de hiaten in de huidige euthanasiewetgeving te bespreken. Die hiaten werden de voorbije dagen duidelijk onder de aandacht gebracht door dr. Cosyns. Het is inderdaad nogal eigenaardig dat men een patiënt mag laten uitdrogen en dus langzaam laten sterven, maar dat men aan dat lijden geen einde mag maken met een spuitje. En dat het eerste wordt beschouwd als medisch handelen waarvoor geen papieren nodig zijn en het tweede niet.

Maar nog eigenaardiger is het dat de christendemocraten deze discussie aangrijpen om de ideologische onderbouw van de euthanasiewetgeving in vraag te stellen. Zeker voor een partij die voor de verkiezingen liet uitschijnen dat niet te zullen doen en prat gaat op goed bestuur, lees: handelt conform de gemaakte beloftes. Niets van dat dus.

Dat dergelijke uitlatingen van JONGCD&V er nu komen, is natuurlijk niet toevallig. Sinds 10 juni zijn de

Vlaamse christendemocraten opnieuw de grootste formatie. En wat voor de verkiezingen door heel wat mensen werd gevreesd, lijkt nu uit te komen: de visie van CD&V op ethische aangelegenheden staat diametraal tegenover die van ethisch progressief Vlaanderen. En alles wat moet wijzen op het tegendeel is niets meer dan verpakking met een mooie oranje strik.

Sonja Eggerickx
voorzitter Unie Vrijzinnige Verenigingen

Euthanasie (2)

Jong CD&V vindt dat 'de euthanasiewetgeving, alsook andere gebrekkige ethische wetten van paars voor herziening vatbaar moeten zijn' (*DS 3 juli*). Het is inderdaad belangrijk de hiaten in de huidige euthanasiewetgeving te bespreken. Dat werd pas nog onder de aandacht gebracht door Marc Cosyns (*DS 29 juni*): een patiënt laten uitdrogen en dus langzaam laten sterven, wordt beschouwd als medisch handelen waarvoor geen papieren nodig zijn; aan dat lijden een einde maken met een spuitje niet. Nog eigenaardiger is dat de christendemocraten deze discussie aangrij-

pen om de ideologische onderbouw van de euthanasiewetgeving in vraag te stellen. Zeker voor een partij die voor de verkiezingen liet uitschijnen dat niet te zullen doen.

De timing van Jong CD&V is natuurlijk niet toevallig. Wat, voor de verkiezingen door heel wat mensen werd gevreesd, lijkt nu uit te komen: de visie van CD&V op ethische aangelegenheden staat diametraal tegenover die van ethisch progressief Vlaanderen. En alles wat moet wijzen op het tegendeel is niets meer dan verpakking met een mooie oranje strik.

Sonja Eggerickx (Voorzitter UVV)

De Standaard
04/07/2007

UVV-actie met betrekking tot de financiering van universiteiten en hogescholen

IN HET KADER VAN DE PROBLEMATIEK BETREFFENDE DE FINANCIERING VAN DE HOGESCHOLEN EN UNIVERSITEITEN NAM DE RAAD VAN BESTUUR VAN DE UNIE VRIJZINNIGE VERENIGINGEN HET INITIATIEF TOT EEN ACTIE. VOLGENDE BRIEF WERD VERSTUURD OP 6 JULI 2007 NAAR DE VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, ALLE VLAAMSE PARLEMENTSLEDEN, ALLE RECTOREN VAN DE VLAAMSE UNIVERSITEITEN, ALLE VOorzITTERS VAN DE VLAAMSE UNIVERSITEITEN, ALLE VOorzITTERS VAN DE VLAAMSE ASSOCIATIES, DE VOorzITTER VAN DE VLOR EN DE VOorzITTER VAN DE VLIR.

Geachte heer, mevrouw,

De afgelopen week werd in de Vlaamse pers een debat gevoerd rond het ontwerp van het nieuwe decreet rond de financiering van het hoger onderwijs. De Unie Vrijzinnige Verenigingen volgt dit debat met grote belangstelling, aangezien we het principe van vrij onderzoek hoog in het vaandel dragen en beschouwen als één van de belangrijkste pijlers van onze moderne samenleving. Wij hechten vanuit onze levensbeschouwelijke invalshoek dan ook bijzondere waarde aan de volgende uitspraak van Henri Poincaré:

**“Het denken mag zich nooit onderwerpen, noch aan een dogma,
noch aan een partij, noch aan een hartstocht, noch aan een belang,
noch aan een vooroordeel, noch aan om het even wat,
maar uitsluitend aan de feiten zelf,
want zich onderwerpen betekent het einde van alle denken.”**

Vanuit dat perspectief wensen wij bij deze ook onze bezorgdheid te uiten over het huidige ontwerp van decreet dat ter discussie ligt.

Zoals dit er momenteel uitziet, zou men de financiering van het hoger onderwijs immers afhankelijk maken van een objectieve beoordeling van kwalitatieve parameters, berekend op basis van een punten- en ranking-systeem. Een beperkte lijst -van Angelsaksisch georiënteerde- tijdschriften zou de basis vormen waarop men deze ranking wenst te baseren. De keuze voor een dergelijk systeem draagt echter een heleboel gevolgen met zich mee, die ons inziens een verschraling van het onderzoekslandschap in Vlaanderen kunnen veroorzaken.

De eerste vaststelling die men dient te maken is alvast dat de korf gevormd wordt door een lijst van bijna uitsluitend Engelstalige tijdschriften. Onderzoek zal dus noodzakelijk in het Engels dienen gepubliceerd te worden, met voldoende relevantie voor het internationale lezerspubliek, om in aanmerking te komen voor een bijdrage tot de ranking van de universiteit, en dus meteen indirect ook tot de financiering van het onderzoek in kwestie. Dat betekent dat lokaal maatschappelijk relevant onderzoek, al dan niet in de eigen taal, automatisch een duurdere materie zal worden voor onze universiteiten en hogescholen door de impact ervan op hun budget. Ook onderzoek dat vanuit een specifiek Vlaams/Belgisch/Europese invalshoek en visie interessant kan zijn, maar zich niet inschrijft in de Angelsaksische onderzoeksagenda's dreigt hiermee te verdwijnen.

Universiteiten en hogescholen zullen daarenboven vanuit financiële overwegingen eerder geneigd zijn onderzoekers aan te trekken met een zeer specifiek profiel, namelijk één van publicaties in de relevante tijdschriften, om hun financiering veilig te stellen. Men kan veronderstellen dat er op dit vlak een ongezonde competitie zal ontstaan die kwalitatief getalenteerde wetenschappers (en hun onderzoek) marginaliseert, enkel omdat ze niet in het juiste soort publicaties verschijnen. Voornamelijk de menswetenschappelijke richtingen dreigen hiervan het slachtoffer te zullen worden. Hoe zal men bijvoorbeeld een bijdrage over het nieuwe Belgische echtscheidingsrecht, om maar een voorbeeld te geven, voor de onderwijsinstelling en haar budget interessant kunnen maken? Ook dreigt men hiermee een tweedeling te creëren tussen instellingen die gespecialiseerd zijn in theoretisch, internationaal 'verkoopbaar' onderzoek en instellingen die praktisch gericht en lokaal onderzoek verrichten. Het verschil in middelen die zij hieruit zullen halen zal volgens ons op langere termijn een vershraling van het aanbod in het hoger onderwijs met zich meebrengen.

Door de specificiteit van dit rankingsysteem moedigt men volgens ons ook bepaalde misbruiken indirect aan, praktijken zoals zelfcitering en 'hidden colleges', die niet rechtstreeks bijdragen tot de kwaliteit van de wetenschappelijke studies, maar een louter financieel en onwetenschappelijk motief moeten dienen.

Al deze bezwaren leiden ons ertoe te geloven dat de vrijheid van onderzoek op een praktisch niveau wordt gefnuikt. Niet de intrinsiek wetenschappelijke waarde van het onderzoek, maar de impact ervan op de ranking zal steeds meer een bepalende rol gaan spelen. Niet kennis, maar concurrentiële slagkracht zal het criterium zijn die de wetenschappelijke agenda's vorm gaat geven.

Het is vanzelfsprekend dat zulks, de uitspraak van Henri Poincaré in gedachten, de Unie Vrijzinnige Verenigingen grote zorgen baart. Wij wensen u dan ook vriendelijk, doch met enige aandrang te vragen om bij de verdere wetgevende werkzaamheden rond het ontwerp van decreet betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen voldoende omzichtig te werk te gaan en ernstig rekening te houden met de kritiek die reeds door een heleboel actoren werd geformuleerd de afgelopen weken. Op zich is er niets in te brengen tegen een herziening van de financiering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, doch zulks moet ons inziens gebeuren met voldoende omzichtigheid, opdat de diversiteit en de kwaliteit van ons wetenschappelijk landschap er niet zou onder lijden. Een combinatie van diverse wegingsfactoren, waarbij innovatie en creativiteit in rekening worden genomen, lijkt ons de meest aangewezen weg.

In bijlage treft u een summierere weergave aan van enkele van onze bekommernissen.

Inmiddels verblijven wij, met bijzondere hoogachting,

Sonja Eggerickx,
voorzitter Unie Vrijzinnige Verenigingen

Bijlage:

Financiering van de universiteiten en hogescholen

Vrijwaar vrij onderzoek

De laatste weken kwam het nieuwe financieringsdecreet voor het hoger onderwijs zwaar onder vuur te liggen. Terecht want het onderwerpt wetenschappelijk onderzoek aan een eng kapitalistisch principe: wie niet verkoopt, gaat failliet.

Het nieuwe financieringsdecreet voorziet dat men 55% betoelaging (docentschappen, onderzoeksgelden) moet verantwoorden vanuit onderwijsbehoeften en de overige 45% vanuit onderzoek. Dit is een conventie, ware het niet dat onderwijs zich meer en meer moet richten op onderzoek, zeker op masterniveau. Met andere woorden, wetenschappelijk onderzoek wordt het criterium bij uitstek en andere belangrijke criteria zoals bijvoorbeeld maatschappelijke relevantie of de voortzetting van een algemeen beschavingsniveau vallen onherroepelijk uit de boot.

Meten is niet altijd weten(-schap)

Veel hangt natuurlijk ook af van de bril die je opzet wanneer je spreekt over wetenschappelijk onderzoek. En daar wringt duidelijk het schoentje. Want de bril die beleidsmensen en subsidieverleners sedert het nieuwe decreet opzetten, geeft onvermijdelijk een vertekend beeld.

Om de wetenschappelijkheid te meten doen ze vandaag beroep op de citeringsonderzoeken van ISI, ontwikkeld door het bedrijf Thomson. ISI verzamelt een beperkte lijst van tijdschriften voor alle

wetenschappen (ongeveer 5.000 van vele tienduizenden tijdschriften). Binnen die korf van tijdschriften, waaronder een groot aantal Engelstalig of zij die Engelstalige samenvattingen verplicht maken, telt men hoeveel keer een auteur geciteerd wordt.

Bovendien krijgt elk tijdschrift een weging binnen het geheel toebedeeld. Naast het gegeven dat de ontwerpers van dit meetsysteem reeds waarschuwden voor misbruik en manipulatie (bijvoorbeeld ik citeer jou als jij mij citeert, zelfsturing, kunstmatig opdrijven van citeringscijfers enzovoort), onderwerpt deze kijk op wetenschappelijk onderzoek de organisatie van onderzoeksfondsen aan het mechanisme van de markt. Of je dit nog wetenschappelijk kan noemen is natuurlijk zeer de vraag.

Systeem discrimineert

De samenstelling van de korf is in hoge mate Angelsaksisch. Voor de natuurwetenschappen kan dat misschien nog representatief zijn, maar voor de humane wetenschappen is dat allerminst het geval.

Een voorbeeld: eerstelijns geneeskunde is niet belangrijk in het Amerikaanse gezondheidssysteem. Daardoor vind je amper tijdschriften voor algemene of huisartsgeneeskunde. Toch is dit zowat de belangrijkste schakel voor de gezondheid van de meerderheid van de mensen: epidemieën en basisgezondheidszorg zijn belangrijker dan hooggespecialiseerde oogheelkunde voor twee derde van de wereldbevolking. In de lijst van tijdschriften wordt dit gegeven volledig genegeerd.

Tot ziens Creativiteit

Bovendien pleegt de nieuwe financieringsnorm een aanslag op onze beschaving en op de wetenschappelijke creativiteit als onderdeel ervan. Zo komen boeken niet voor in de ISI-lijst. Hoezo? Is boeken schrijven dan geen belangrijke wetenschappelijke activiteit, die uiterst relevant kan zijn voor het beschavingsniveau en voor de maatschappelijke ontwikkeling van een streek? Moeten we ontkennen dat boeken belang hebben? Zijn de Bijbel, Marx, Darwin en Voltaire allemaal irrelevant? Of kunnen we het schrijven van boeken niet 'becijferen'? In elk geval wordt de onderzoeker niet beloond voor het schrijven van een boek en zal hij zijn carrière niet langs die weg maken.

Het vergt jaren van discussie, onderzoek en lobbywerk om een nieuw idee (en daar is wetenschap als zelfkritische onderzoekstraditie op gestoeld) aanvaard te krijgen. Met het toepassen van de citeringsindex dreigt die tijd te verdwijnen.

Innovatie en wetenschap is drie

Daarom vragen wij omzichtiger om te gaan met de factor 'creativiteit', die in elk wetenschappelijk werk -en zeker in het baanbrekende werk- aanwezig is. Door beroep te doen op een mank en eenzijdig meetinstrument dreigt men te verzanden in conservatisme, die de eigen wetenschappelijke kracht en dus ook de eigen welvaart een averechtse dienst bewijzen. Een combinatie van verschillende wegingsfactoren (zeker voor de alfa's en voor de gamma's) is veruit te verkiezen boven de weg die men nu wil inslaan. Ook al brengt die combinatie een grotere mate van zelfbeslissing en risico met zich mee.

CMD Vilvoorde 10 jaar jong: Feest van de Vrije Geest!

Brian Vatteroth
moreel consultant

OP 22 JUNI VIERDE HET CENTRUM MORELE DIENSTVERLENING VILVOORDE HAAR 10-JARIG BESTAAN MET EEN 'FEEST VAN DE VRIJE GEEST'. HET GEHEEL STOND IN HET TEKEN VAN DE VLINDER, ALS SYMBOOL VOOR DE VRIJHEID. HET VLINDERLOGO VAN DE VZW TEGEN ZINLOOS GEWELD WAS OOK ALOMTEGENWOORDIG, ALS STEUNBETUIGING AAN DEZE BEWEGING.

Belangstellenden konden 's namiddags 'binnenfladderen' om een kijkje te nemen in het CMD tijdens de opendeur. Onder die belangstellenden een team van RingTV. Via hun reportage (uitgezonden op 27 juni) fladderde het CMD ook binnen in de huiskamers van duizenden kijkers in de regio Halle-Vilvoorde.

Om 19u. startte de vieringsplechtigheid in de ontmoetingsruimte van cc Het Bolwerk. Frans Ramael (Lid van de begeleidingsgroep CMD Vilvoorde en voorzitter H-VV Vilvoorde), Sonja Eggerickx (voorzitter Unie Vrijzinnige Verenigingen) en Karin Jiroflée (gedeputeerde provincie Vlaams Brabant) gaven een toespraak ten beste. Viona Westra praatte het geheel aan elkaar en verzorgde de stemmige muzikale intermezzi onder begeleiding van gitarist Filip Verneert.

Na de receptie barstte het feest los in de polyvalente zaal van Het Bolwerk, met een optreden van de Grimbergse coverband Mystic Vendetta. Als afsluiter volgde de 'nachtvlinderfuif' met DJ Butsenzeller tot in de vroege uurtjes. Het verjaardagsfeest is mooi geweest. Het CMD-team Vilvoorde (Yvon Bartelink, Sofie Langenaken, Patrick Bruggeman en Brian Vatteroth) heeft ondertussen de blik alweer gericht op de toekomst...

Het CMD-team: Yvon Bartelink, Sofie Langenaken, Patrick Bruggeman en Brian Vatteroth

Frans Ramael

Sonja Eggerickx

Karin Jiroflée

Strategische alliantie tussen Vrije Universiteit Brussel en Universiteit Gent

Sonny Van de Steene
consulent-stafmedewerker

OP 5 JUNI TEKENDEN DE VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL EN DE UNIVERSITEIT GENT EEN INTENTIEVERKLARING TOT STRUCTURELE SAMENWERKING. DE UNIVERSITEITEN MIKKEN MET DEZE ALLIANTIE OP EEN VERSTERKING VAN HET ONDERZOEK, ONDERWIJS EN EFFICIËNTERE INZET VAN DE MIDDELEN.

rector Van Cauwenberge (UGent) en rector Van Camp (Vrije Universiteit Brussel)

"De samenwerking biedt beide universiteiten perspectieven. De aanwezigheid in zowel Vlaanderen als Brussel, de complementariteit van elkaars onderzoeksgroepen en ziekenhuis, de mogelijkheid tot het organiseren van gemeenschappelijke en op elkaar afgestemde opleidingstrajecten, de ruimere mogelijkheden tot marktsegmentatie (doelgroepenbeleid) maakt dat we ons totaalaanbod maximaliseren", aldus rector Van Camp (Vrije Universiteit Brussel) en rector Van Cauwenberge (UGent).

De samenwerking kende voorlopers. Masters in Fotonica, Biomedische Ingenieurstechnieken en Physical Land Resources werden al onderling ingericht en een groot deel van het onderzoek aan de Vrije Universiteit Brussel gebeurt in nauw contact met de UGent. Ook zijn vele professoren via een dub-

bele betrekking verbonden aan beide instellingen. Nieuw is echter dat deze samenwerking nu vastere vormen zal aannemen. Tot voor kort was de samenwerking echter voornamelijk gebaseerd op persoonlijke contacten tussen onderzoekers.

De samenwerking past in een Europese visie van 'joint' masters (onderwijs) en *Networks of Excellence* (onderzoek). Wereldwijd ontstaan allianties tussen instellingen van hoger onderwijs. Hun strategie daarbij is er één die zowel een onderzoeksversterking als een optimalisatie van het onderwijsaanbod beoogt en die uitgaat van een efficiëntere inzet van middelen. In een kleine streek als Vlaanderen is het quasi onmogelijk voor een universiteit om de expertise voor elke (sub)discipline in een uitstekende kwaliteit aan te bieden. Samenwerken is de enige mogelijkheid.

Beide rectoren beklemtonen dat de alliantie met "respect voor elkaars identiteit" gebeurt. Een werkgroep samengesteld uit vertegenwoordigers van beide universiteiten wordt opgericht. Zij zullen de alliantieovereenkomst verder uitwerken. De samenwerking richt zich in eerste instantie op het masteraanbod en het daarbij behorende onderzoek in de medische, wetenschaps- en ingenieursdisciplines alsook het netwerk tussen beide universitaire ziekenhuizen.

"We appreciëren elkaars kwaliteit, ongeacht de grootteorde. De eigenschappen en troeven van de Brusselse en Gentse locatie zullen maximaal geëxploiteerd worden. Bijvoorbeeld bij de keuze van het lokaal aangeboden studieprogramma. Engelstalige opleidingen kunnen op een andere locatie dan Nederlandstalige worden gedoceerd, dag- en avondonderwijs eveneens. Zo kunnen we ons aanbod beter afstemmen op de wensen van specifieke doelgroepen", aldus rector Van Camp. Hij gaat verder: "De bredere waaier aan onderzoeksdisciplines is dan weer een extra troef voor het aantrekken van buitenlandse onderzoekers en onderzoeksprojecten. [...] De wetenschappelijke impact van de UGent zal nog verstevigd worden door de alliantie met de Vrije Universiteit Brussel en een nauwe samenwerking tussen de twee universitaire ziekenhuizen zal het wetenschappelijke en spitsklinische niveau van beiden nog verhogen en diversifiëren."

De universiteiten melden dat de alliantie samenwerking met andere universiteiten niet uitsluit.

BOEKVOORSTELLING

Afrodite

OP 27 APRIL 2007 WERD DE HERUITGAVE VAN HET BOEK *AFRODITE* VAN JOHAN SOENEN OFFICIEEL VOORGESTELD IN HET VC LIEDTSKASTEEL TE OUDENAARDE. DE ORGANISATOREN (LIEDTSKRING, A. VERMEYLENFONDS EN HET UPV VAN DE VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL) MAAKTEN ER, DANKZIJ DE INLEIDING DOOR RENÉ ADAMS EN DE AANWEZIGHEID VAN DE AUTEUR, EEN BOEIENDE AVOND VAN.

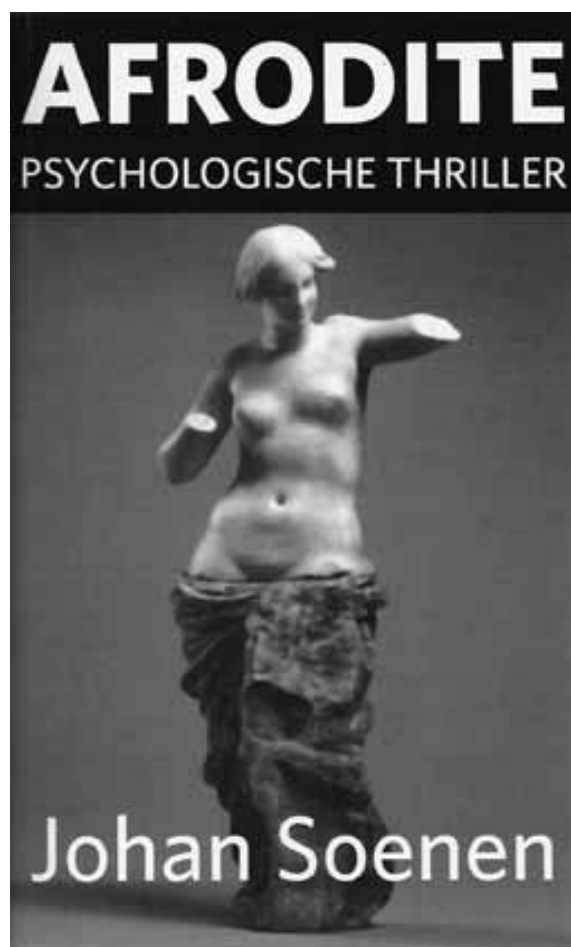
De heruitgave van het boek *Afrodite* kwam er als steun voor het Kinderkankerfonds van de Vrije Universiteit Brussel. Het is een psychologische thriller waar de pers bij de eerste druk vol lof over sprak. Nicole Verschoore beschreef het in *Het Laatste Nieuws* midden jaren 80 als volgt: "De psychologische thriller bevat tal van metafysische bespiegelingen over liefde, haat, leven en dood en de zin van het leven. Hij leest vlot en bezorgt de lezer de nodige suspense. Toch is hij tegelijk gênant omdat iedereen wel voelt dat de meest frappante intieme en psychologische details wel degelijk echt zijn. Bepaalde details zijn zo levensecht aangebracht, dat men als lezer reageert met grote realistische betrokkenheid, zoals bij het lezen van een thriller."

Waarover gaat het verhaal? Twee kankerpatiënten, een man en een vrouw, maken elkaars leven bewust of onbewust zuur. Samen brengen ze een nacht door in de Intensieve Zorgen van een Gents ziekenhuis. Ze vertellen over hun leven. Ze komen er achter dat ze beiden gescheiden zijn. De vrouw zal de nacht echter niet overleven. Daarop wordt de man ervan verdacht haar te hebben vermoord en wordt ter dood veroordeeld. In de gevangenis beschrijft hij zijn herinneringen.

Johan Soenen kende een groot succes met zijn autobiografische debuutroman *Neergang 1* (1884). In één jaar tijd kende het boek drie herdrukken. *Neergang 1* was een echtscheidingsverhaal, dat in de Vlaamse pers en de Vlaamse literaire wereld heel wat stof deed opwaaien.

Soenen publiceerde naast zijn twee romans *Neergang 1* en *Afrodite* enkele ironische dichtbundels (bijvoorbeeld *Bid-, Bad- en Bedstonden*) en vooral heel wat boeken en essays over vertaalwetenschap.

De heruitgave van *Afrodite* werd gerealiseerd door het A. Vermeylenfonds en kan besteld worden door overschrijving van 14 euro per exemplaar op rekening 877-7199001-62 (Vermeylenfonds Oudenaarde). De opbrengst gaat volledig naar het Kinderkankerfonds van de Vrije Universiteit Brussel.

Afrodite
Johan Soenen
Lier, 1985

Een ander verhaal, of een narratieve analyse van onze tijd

prof. dr. Willem Elias

DIT BOEK VERDIENT EEN BESPREKING DOOR EEN VROUW, MAAR IK KAN HET NIET LATEN OM ZELF IETS TE SCHRIJVEN ALS MAN. HET IS EEN BOEK DAT DOOR ELKE VRIJZINNIGE HUMANIST VAN WELKE SEKSUELE GEAARDHEID OOK ZOU MOETEN GELEZEN WORDEN, EEN TEKST VOL STELLIGE MENINGEN WAARIN TOCH GEEN STELLING GENOMEN WORDT. ALLES BLIJFT OPEN, OOK HET GESLOTENE.

Het is een feministisch boek. De structuralisten werd ooit verweten van antihumanisten te zijn. Dat is ook zo, zij doorbraken het klassieke humanistische wereldbeeld waarin de Mens de plaats van God heeft ingenomen. In een ruimer natuurbeeld decentraliseerden ze de mens. Ze deden dit om de mens te redden. Ze zijn dus de theoretici van een nieuw-humanisme. Veel meer ecologisch georiënteerd. Deze filosofen schreven gemiddeld meer dan tien boeken over de mens en dit uit bekommernis. Zo ook haalt dit boek zwaar uit tegen het klassieke feminisme vanuit een nieuw-feministisch uitgangspunt. De boodschap luidt: mensen wat je ook doet, zorg voor je kinderen, geef hen liefde en vriendschap, de rest doet er niet toe. Niet het statuut van vader of moeder is belangrijk, al dan niet met biologische oorsprong, de bereidheid tot het geven van de onmisbare aandacht telt.

De auteur heeft filosofie gestudeerd aan de Vrije Universiteit Brussel. Ik verwachtte een literair debuut, een eerste roman, maar dat is het niet. Het is een filosofische essay in dialoogvorm geschreven. Niet à la Plato die zijn Socrates op het einde van de

rit gelijk laat halen, maar open gesprekken die alle kanten uit kunnen. Kerstin Huygelen is een discipel van wijlen Leopold Flam, de zowel mis- als onvolprezen filosofiehoogleraar van de Vrije Universiteit Brussel, tussen midden zestig en midden tachtig van vorige eeuw. Het boek sluit zeer goed aan bij zijn denkwijze. Het is geen flamistisch boek in de zin dat het zijn gedachtegang volgt. Het is een boek met eigen gedachten, geschreven in zijn geest. En zijn geest was een vrije geest, het uitgangspunt dat eenieder zonder dogma's over het leven na te denken had. En dat doet de auteur ook.

Ik verwachtte een biografisch verhaal, maar het bleek geen verhaal te zijn. Maar biografisch zou het wel kunnen zijn. Wie in de colofon leest: "Dit verhaal is volledig aan de fantasie van de schrijver ontsproten en elke gelijkenis met werkelijk bestaande personen berust op toeval" weet genoeg. Hier wil men processen vermijden of op zijn minst nog op een feestje uitgenodigd worden door de familie, vrienden, of de ouders van de vriendjes van de kinderen. Iedereen krijgt het te verduren. Elkeen herkent zich wel ergens. Maar vermits dat zinnetje er staat, kan niemand er iets tegen

inbrengen. Toch is de misnoegdheid tegen de liefdeloosheid van onze hedendaagse wereld en dus tegen diegenen die haar verpersoonlijken vrij totaal. Het is een boek waar men niet vrolijk van wordt. Het stemt wel tot nadenken, wat de grote verdienste van het boek is.

Het verhaal dat geen verhaal is, verloopt als volgt. Door een elektriciteitspanne valt een trein te midden van een Italiaans landschap stil. Er komt geen informatie over hoe lang de onderbreking zal duren. Dit accident is de aanleiding voor vele passagiers, hoofdzakelijk vrouwen van alle leeftijden en verschillende sociale achtergrond, om beklijvende gesprekken te houden. Eerst over zichzelf, nadien over levensverhalen die ze meegemaakt of gehoord hebben van mensen die hen nauw aan het hart liggen. Tussendoor mag ook eens een man zijn zeg doen, maar ze zitten op een vrij matriarchale trein. Mocht het wel een verhaal zijn dan zou het vrij onwaarschijnlijk zijn. Vermits ook onze nationale boosdoener ter sprake komt zitten we duidelijk in het post-Dutroux-tijdperk. De kans dat –zelfs in Italië– niet binnen de kortste tijd bus- en de treinreizigers komen verlossen is klein. Via gsm zullen de conduc-

teurs wel op de hoogte gebracht zijn enz. De stilgevallen trein is dus een metafoor. De stilgevallen trein als beeldspraak voor onze maatschappij. Of voor ons leven? Geen vooruit of geen achteruit, vooral ook geen opzij. De sporen zijn bepaald. De gesprekken zijn fictief, dat wil ik graag geloven. Toch vertegenwoordigen ze personages die zelf voor een bepaald soort ideologie staan. Men zou er een typologie kunnen van maken. Maar juist de vermenging van deze verschillende meningen maakt van het boek een open structuur waarin alles kan gezegd worden. Mocht de auteur als filosoof enkel haar eigen visie over dit onderwerp in een pleidooi gegoten hebben, had dit weinig impact gehad. Het zoveelste feministische traktaat, weliswaar via kritiek op het oude feminisme. En dat is maar goed ook. Daardoor wordt het boek iets wat weinig gebeurt, namelijk een breuk met de indeling in goed of kwaad. Uiteraard is de boodschap: meer liefde voor elkaar, zeker voor de infantes, de onmondigen en doe gewoon, leef eenvoudig buiten de wereldse schijn. Zij breekt met het hebben van één standpunt dat goed is en dat vecht tegen één dat dus perse slecht is. Wel wetende dat slecht en goed elkaars gelijke zijn. Hierdoor

beklemt ze de relativiteit die, hoewel ze sinds de val van het ijzeren gordijn zeer duidelijk is, te weinig gezien wordt. Links en rechts kunnen wisselend conservatief en progressief zijn. Het zijn geen vaste gegevens. Een ideologie die overwint wordt gevaarlijk. Huygelen ontsnapt hieraan door wat ze haar "narratieve analyse" noemt, "over onze tijd". En inderdaad er wordt over alles gesproken. Ik bespaar u hier een opsomming. Daarvoor moet men het boek zelf lezen. Alle aspecten van het dagelijks leven komen aan bod, alles wat mensen aan mensen kunnen aandoen, generaties lang. Inderdaad de menselijke relaties vormen het hoofdthema, naast leven en dood, ziekte en ongeval. Een boek voor iedereen dus.

Het boek leest als een trein. Het is vlot geschreven met een mooi taalgebruik. Geen literaire technieken, maar duidelijke taal met een filosofisch inslag. Toch ligt het soms wat zwaar op de hand. De miserie is groot in de wereld, dat weet ik ook. Maar in dit boek is er toch wel veel tezamen gebracht. De miserie is geen privéterein van de klaagzang. Door het negatieve van het leven en vooral door de negatieve kijk op het negatieve wordt het boek soms wat zwaar op de hand.

De ganse wereld van de humor behandelt en hekelt dezelfde thema's, maar dat is aan de auteur niet besteed. Het vlijmscherpe mes van de ironie weet ze niet te bespelen. De lach is een onbekend domein. Dat is de enige kritiek die ik op het boek aan te merken heb. Hier moet ik terug naar de aanvangszin. Misschien heb ik als man de vrouwenhumor niet begrepen. Dat weet ik dan ook weer. Het moet gelezen worden door feministen, leraars moraal, lekenconsulenten, agogen en anderen die met die onderwerpen begaan zijn, om als aanleiding te gebruiken om binnen vormingscursussen de discussie verder te zetten. Niet tegenstaande de vrouwelijke overbevolking op de trein is de kans toch groot dat ik de trein zou verlaten hebben, met wat maten, op zoek naar een Italiaans dorp en een terrasje voor een kruikje frisse witte wijn. Waarom hangt dat noodhamertje daar anders?

***Een ander verhaal,
of een narratieve analyse
van onze tijd.***

Kerstin Huygelen
Utrecht, 2006

Te koop in elke boekenwinkel

Vrijzinnig Humanisten in Turijn

v.l.n.r.: David Pollock, Tullio Monti, Giorgio Vilella, Georges Liénard, Sonja Eggerickx en Keith Porteous Wood.

Europese Humanistische Federatie in Turijn

Op 15 juni 2007 organiseerde de *Europese Humanistische Federatie* (EHF) haar algemene vergadering in Turijn. Suzy Mommaerts, afgevaardigde van de Unie, werd bestendigd in haar opdracht binnen de raad van bestuur alsook in haar functie

als penningmeester van EHF. Bovendien traden twee nieuwe leden toe tot de raad van bestuur: Palmira Naydenova van de Italiaanse vrijzinnige organisatie *Consulta Torinese per la Laicità delle Istituzioni* en Andrew Copson, de verantwoordelijke binnen de *British Humanist Association* voor onderwijs en openbare aangelegenheden.

v.l.n.r.: Sonja Eggerickx, Larry Jones en Roger Lepeix.

De volgende dag organiseerde EHF een colloquium met als werktitel *Secularism, Civil Rights and Neutrality of Public Institutions: Comparison of Experiences in an Intercultural Europe*. Meer bepaald werd een uiteenzetting gegeven omtrent de drie grote modellen inzake de verhoudingen tussen kerk en staat, dit zijn de scheiding tussen kerk en staat, de verzuiling en het multiculturalisme. Gans het gebeuren werd georganiseerd in samenwerking met *Unione degli Atei e degli Agnostici Razionalisti* (UAAR), *Consulta Torinese per la Laicità delle Istituzioni* en *International Humanist and Ethical Union* (IHEU). Ook laatst genoemde organisatie organiseerde in Turijn haar algemene vergadering.

International Humanist and Ethical Union in Turijn

Op 17 en 18 juni 2007 organiseerde de *International Humanist and Ethical Union* (IHEU) haar algemene vergadering in Turijn. Sonja Eggerickx, IHEU-voorzitter, opende de bijeenkomst met een uiteenzetting omtrent de uitdagingen en realisaties van het afgelopen jaar.

De focus van de vergadering lag echter op de bijdrage die kan geleverd worden aan de campagnes en het lobbywerk van de internationale beweging en de lidorganisaties van IHEU.

De prioriteit van de IHEU ligt enerzijds in het vertegenwoordigen van de humanistische beweging en anderzijds in de promotie van humanistische waarden binnen internationale organisaties. De internationale dele-

Keith Porteous Wood en Sonja Eggerickx

gaties spelen hierin een belangrijke rol. Er werd ook gewezen op het belang van de lokale lidorganisaties hierbij, die zorgen voor de vrijwillige vertegenwoordigers.

De uitdaging voor de toekomst is de verbetering van de communicatie tussen de internationale delegaties en de Europese Commissie enerzijds en de internationale delegaties en de lidorganisaties anderzijds. Nationale verenigingen kunnen lobbyen bij de VN als ze weten dat een bepaald item in de actualiteit zal komen.

Vier campagnes werden besproken: *Untouchables en Dalits*, scheiding tussen kerk en staat, scheiding tussen kerk en staat, vrijheid van meningsuiting en kindhuwelijken. 2006/2007 was het eerste jaar dat IHEU zich opnieuw richtte op de ontwikkeling van Zuid-Azië en Afrika. De program-

ma's in Zuid-Azië die lidorganisaties kunnen ondersteunen zijn: vrouwen in India, Dorp Bevrijding en de campagne ter promotie van de rechten

voor Dalits. De programma's in Afrika die lidorganisaties kunnen ondersteunen zijn: de humanistische scholen in Uganda, de hulp aan West- en Oost-Afrikaanse humanistische groeperingen en het antihekserijprogramma in Nigeria.

Verder werden ook een aantal interne aangelegenheden besproken zoals de interne verkiezingen, de financiële situatie, de fondswerving, het personeel en de herziening van de statuten. Ook werden de volgende congressen vastgelegd: het congres in 2008 dat zal plaatsvinden in Washington van 2 tot 4 juni, met als onderwerp de *herwaardering van de humanistische waarden*, en het congres in 2011 dat zal plaatsgrijpen in Noorwegen, met als thema *humanisme en vrede*.

Tot slot werd Keith Porteous Wood gelauwerd. Hij ontving dit jaar de prijs voor zijn onderscheiden dienstbetoon aan het humanisme.

Vrij-ON-zinnig

Jenoff Van Hulle

In Roemenië diende de 40-jarige Mircea Pavel, die een straf van twintig jaar uitzit wegens doodslag, klacht in tegen "de genaamde God, gevestigd in de hemelen en in Roemenië vertegenwoordigd door de orthodoxe kerk."

De aanklacht luidde: 'oplichting' en 'misbruik van vertrouwen'. "Bij mijn doop heb ik een contract met de beschuldigde gesloten, waarin hij me zou behoeden van het kwade", aldus Pavel. De klacht werd evenwel afgewezen door het Openbaar Ministerie van Roemenië, "omdat God geen rechtspersoon is en geen adres heeft."

Bron: Gazet van Antwerpen

Vijf winnaars krijgen elk een verrassingspakket.

Hoe maakt u kans?

Vul snel het kruiswoordraadsel in en stuur het sleutelwoord **vóór 24 september 2007** naar de **Unie Vrijzinnige Verenigingen, Brand Whitlocklaan 87 te 1200 Sint-Lambrechts-Woluwe** of fax het door op nummer **02/735 81 66**. U kan het ook via e-mail aan ons bezorgen: **info@uvv.be**. Met evenwel vermelding van 'oplossing kruiswoordraadsel' en persoonlijke gegevens.

De oplossing verschijnt samen met de namen van de vijf winnaars in het volgende nummer.

VOORNAAM
NAAM
GEBORTE DATUM M V
ADRES

Oplossing vorig nummer

Het sleutelwoord dat we zochten was VERKIEZINGSCAMPAGNE.

Winnaars vorig nummer:

Uit de juiste inzendingen kwamen volgende vijf winnaars uit de bus:

- Hostyn Peter** uit Leuven
- Bauwen Martina** uit Grimbergen
- Vandermeersch Martine** uit Zwevegem
- Callens Martine** uit Hamme
- Depuydt Jose** uit Bornem

Zij kregen elk **vier cinematickets**.

ANTWOORD:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

terneer- geslagen	jeugdig muziek- werk	Japans bordspel ontvang- toestel	reuzen- slang	kostuum pampahaas	jacht- gedierte zuiver	tweetal	korte zinspreuk plant	ontleed- kunde
soort zeehond				softdrug				6
inktvis				rommel				
10		godsspraak goudstaaf				verrijkte zuurstof groot- moeder		
tolerabel					kunsttaal		parel- duikster	
vrucht					vriend	8	moesplant	
		dieren- geluid oogholte		verfstof onderwijs		arenvis graansoort		
staat van de USA	buidel- beertje toerusten	3			muziek- noot	plakband ijsschaaltje		naald- boom
		afgietsel kortom					tropische boom scheeps- verblijf	
vruchtbaar oort			linie				luiaard	
loofboom			asvaas				soort papegaaï	
2	thans			bewijsstuk	kapitein deel van een dier	5	vlaktemaat strelen	
puntig staafje	bitterzoet papier- vouwkunst				navelzwijn sluwheid			Griekse dans
		deel van een fuik tocht			Spaanse uitroep berouw		recht- hoekig zuidvrucht	1
middelpunt			indianen- tent donkere kamer	12		vlaag dop	muziek- noot roofdier	
schaamte								
		naald- boom			zalfspaan dus (Latijn)			naar persoon
knaagdier	dochter v.Cadmus vis			boei bouwland			luizenei insect	9
			maal familieid		jong schaap voegwoord	7	Griekse letter	
voorzetsel		rijschool						
soort muziek						kleine komkom- mer		
4			plechtig- heid				grasland	8

Wandel door de gevangenis van Tongeren!

Sonny Van de Steene
consulent-stafmedewerker

DIT MOET JE ZEKER ZIEN! DIT MOET JE ZEKER BELEVEN! DE GEVANGENIS VAN TONGEREN. DE OUDSTE GEVANGENIS VAN HET LAND. GEBOUWD IN 1844 EN NOG MAAR HEEL RECENT DICHTGEGAAN.

HET IS EEN FASCINERENDE BEKLEMMENDE WERELD. HET GEEFT JE EEN HEEL GOED BEELD VAN WAT GEVANGEN ZITTEN KAN BETEKENEN. JE KAN ER NAARTOE MET JE OUDERS OF SCHOOL!

© gevangenis Tongeren

© gevangenis Tongeren

“Toen ik de eerste keer in de gevangenis binnenkwam, was ze nog in werking. Het viel me op dat je niet zomaar binnenraakt. Het duurt een half uur voordat je door de controle bent. Het is bijzonder streng: door de metaaldetector gaan, alles afgeven, een bezoekersspasje krijgen en je mocht enkel onder begeleiding van een cipier de gevangenis binnen.” Elke Manshoven, educatief medewerker van de gevangenis van Tongeren, gaat verder: “Hetgene wat me de eerste keer het meeste opviel was de heel beklemmende sfeer en de geur. Hoewel die geur nu reeds milder is dan in het begin, zeggen heel veel bezoekers dat ze het nog steeds ruiken. Ik ben het inmiddels gewoon. Maar die geur van zoveel mensen in zo een kleine ruimte waar geen ventilatie is, dat pakt echt op je adem, dat blijft erg hangen.”

Een deel van de gevangenis is nog exact in dezelfde staat als toen ze dichtging. Een cel, 2,5 m op 2,8 m. Oorspronkelijk bedoeld voor 1 persoon. Een tafel, kast, stapelbed, lavabo en wc. Dit alles in 1 kleine ruimte. Op het moment dat de gevangenis haar deuren sloot, leefden er in zo één cel drie mensen. De derde moest slapen op een matras op de grond. Geen ruimte bleef onbenut, bleef over om in te bewegen.

Tijdens een bezoek kan je niet alleen zo een originele cel zien; wat het extra boeiend maakt zijn de filmpjes, de foto's en de nieuw ingerichte cellen.

Over de gehele gevangenis verspreid zijn talloze filmpjes te bekijken. Deze tonen het leven in de gevangenis van toen de ze nog operationeel was. Ze gaan over hoe bezoekers gefouilleerd werden voordat ze een gevangen kennis konden bezoeken, over hoe het eten werd klaargemaakt en opgediend, over hoe gevangenen leefden in de cel...

Daarnaast zie je ook vele foto's gemaakt door Lieve Blancquaert, bijvoorbeeld op de koer waar gevangenen twee maal daags een uur konden wandelen. Het interessante aan deze opstelling is dat de foto's langs de muren rondom de koer hangen, waardoor je dus eigenlijk zelf de wandeling maakt die de gevangenen aflegden.

Ook zijn sommige cellen heringericht naar een gevoel. Gevoelens die tijdens een gevangenschap bij gevangenen voorkomen. Bijvoorbeeld 'angst'. Het betreft een witte cel met langs twee kanten, recht tegenover elkaar een spiegelmuur. Het is alsof je in een tunnel zit. Wanneer de uitgang gesloten is, zie je het kijkgat in een klinkloze deur. Je voelt je constant bespied. Je kan niet naarbuiten wanneer je dat wilt. Als bezoeker krijg je een claustrofobisch gevoel. Of bijvoorbeeld 'confrontatie met jezelf'. Ook een cel met spiegels,

© gevangenis Tongeren

Achtergrond

De gevangenis van Tongeren is pas open sedert 1 april 2006 voor het publiek. Van over het gehele land verwelkomde de gevangenis reeds meer dan 160.000 bezoekers. De toekomst van de gevangenis is echter onzeker. Toen het Gallo-Romeins Museum zijn deuren sloot wegens verbouwingen, verhuisden alle werknemers naar de gevangenis van Tongeren. De gevangenis werd hun werkplek en uitvalsbasis. Daarop stelden ze de gevangenis open voor het publiek. De verhuis is echter tijdelijk, tot het vernieuwde Gallo-Romeins Museum weer zal opengaan. De gevangenis wordt op dit ogenblik gehuurd van de Regie der Gebouwen en blijft toegankelijk voor het publiek tot aan de verhuis die gepland is in het najaar 2008. Wat dan met de gevangenis zal gebeuren is niet duidelijk.

© gevangenis Tongeren

maar deze keer langs alle wanden. Er staat ook een tafel tegen een spiegelwand en daarvoor een stoel. Je kan er op zitten. Jij kijkt. Er is geen ontsnappen aan, je ziet enkel en alleen jezelf. Constant. Een andere cel toont een kunstwerk geschilderd op de muur. Een soort kijkraam met een typisch Vlaams landschap: een rivier met langs de zij-kanten bomen in een heuvelloos vlak. Geheel groen. Een verlangen naar en dromen van 'vrijheid'.

"De gevangenis van Tongeren biedt verschillende programma's voor kinderen aan", vertelt Elke Manshoven. "Voor de 10- tot 14-jarigen zijn er aangepaste rondleidingen. Daarnaast hebben we ook een boekje voor kinderen met een aantal filosofische vragen over de gevangenis genaamd *Post in de bak*. Het boekje heeft tot doel jongeren in groepjes, van 2 tot 3, met elkaar door het museum te laten wandelen, dus niet onder de begeleiding van een gids, zodat ze gaan nadenken over enkele zaken. Bijvoorbeeld over de

vraag 'Wat is vrijheid?'. Hierdoor reiken we hen kapstokken aan om zelf na te denken en hun mening te vormen. Aansluitend daarop hebben we ook het filosofieprogramma ontwikkeld. Een filosoof die les geeft en veel werkt rond het thema gevangenschap, heeft een opleiding gegeven aan onze gid-

© gevangenis Tongeren

delijk de behoefte om tijdens het bezoek hun mening te uiten. Ze komen met heel veel sterke ideeën aan, ze willen alles weten, met de gids discussiëren... Er gaat geen rondleiding voorbij zonder dat de mensen in gesprek zijn gegaan met de gids", besluit Elke Manshoven.

"De meerwaarde van een bezoek aan de gevangenis van Tongeren ligt volgens mij in de mogelijkheid om het aan te grijpen om er met je kinderen over te praten", aldus Elke. Met dit in het achterhoofd, is het dan niet interessant om de gevangenis van Tongeren te bezoeken om na te gaan of je mening zal veranderen of niet...

sen. Deze opleiding bereidde de gidsen voor op de verschillende visies die de bezoekers zouden kunnen opperen tijdens hun rondleiding. De gids is in de gevangenis van Tongeren in de eerste plaats een coach, en pas op de tweede een kenner. Hij of zij faciliteert het gesprek met de bezoekers. Sedert de zomervakantie bieden we ook een gezinspakket aan: *De Strafzak*. Dit is specifiek bedoeld voor volwassenen en kinderen. De ouders moeten met de kinderen op zoek gaan in de gevangenis naar bepaalde zaken en er met hen over praten. In het pakket zitten ook doeopdrachten."

"De reacties zijn heel verschillend. Heel veel kinderen hebben duidelijk een vastomlijnd idee over een gevangenis. Waarschijnlijk komt dit enerzijds door de zaken die ze op tv zien en anderzijds door wat ze van hun ouders horen. Jongeren komen hier vaak stoer binnen, vaak met veel vooroordelen. Op het einde van het bezoek zijn de meesten veel stiller, het is toch iets anders dan ze zich hadden voorgesteld. De gidsen proberen ook, als er kinderen zijn met heel sterke vooroordelen, om er een andere mening tegenover te stellen en daar met hen over te praten. Niet omdat we hen willen overtuigen van een ander idee, maar wel omdat we hen willen wijzen op het feit dat er andere meningen bestaan. Vaak merk je dat ze er op het einde genuanceerder over denken."

Een bezoek aan de gevangenis van Tongeren toont niet alleen hoe gevangenen leven, maar doet ook vragen stellen. Iedereen heeft een mening over wat te doen met criminelen. Een rondleiding, al dan niet gegidst, doet je stilstaan bij het nut van gevangenschap als straf. Het kan je doen stilstaan bij de vraag: is het nuttig voor de samenleving om gevangenen op te sluiten zonder meer? Een vraag die naargelang de persoon die antwoordt anders wordt beantwoord.

"Wat ik zelf het meest boeiende vind aan de gevangenis is dat niemand hier binnen en buiten gaat zonder een bepaalde mening. Mensen hebben dui-

gevangenis Tongeren

Wijngaardstraat 65
B-3700 Tongeren
Tel. 012 670330
Fax 012 670333
www.gevangenis Tongeren.be

Toegang is gratis.

Openingsuren:

Maandag: gesloten
Dinsdag, woensdag, donderdag, vrijdag:
13.00 u.-17.00 u.
Zaterdag: 13.00 u.-18.00 u.
Zondag: 10.00 u.-18.00 u.
Feestdagen en schoolvakanties:
10.00 u.-18.00 u.

© gevangenis Tongeren

Jesus Camp

Sonny Van de Steene
consulent-stafmedewerker

VELEN DOEN HET. EN MISSCHIEN HEB JIJ HET DEZE ZOMER OOK GEDAAN: OP KAMP GEWEEST. MISSCHIEN VIND JE HET LEUK OF VIND JE DER TOTAAL NIETS AAN. ZE ZIJN ER IN VELE VARIATIES: SCOUTSKAMP, TAALKAMP... WIST JE DAT ER ZELFS ZOIETS ALS GODSDIENSTKAMPEN BESTAAN? DAAR GAAT DE FILM *JESUS CAMP* OVER.

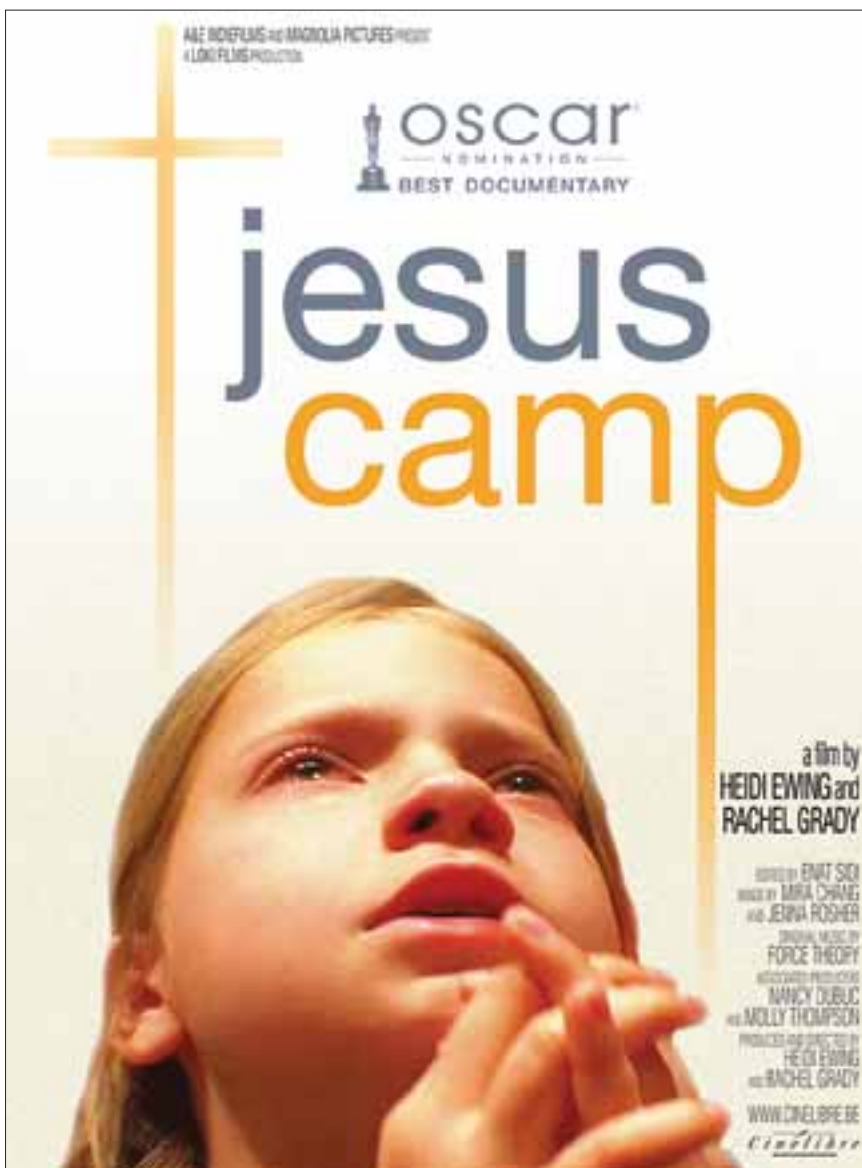
In 2006 kreeg *Jesus Camp* een Oscarnominatie voor beste documentaire. Vanaf 12 september kan je hem gaan zien in de bios. Wie er naartoe gaat, krijgt waar voor zijn/haar geld. Het is een beklijvende film. Eén die echt onder je huid kruipt. Je kijkt en beetje bij beetje groeit een fascinerend onbehagen.

Waarover gaat de film?

In de Verenigde Staten is er een groeiende groep van evangelische christenen, ook wel *born-again Christians* genoemd. Zij baseren zich enkel en alleen op de Bijbel. Dit betekent dat zij bijvoorbeeld de evolutietheorie verwerpen en uitgaan van het creationisme, met andere woorden ervan uitgaan dat de aarde ontstaan is zoals uitgelegd in de Bijbel. Eén figuur staat in hun geloof centraal: Jesus. Vanaf het moment dat iemand Jesus als verlosser aanvaard heeft, wordt die persoon 'herboren'. Vandaar de naam: *born-again Christians*. Zij geloven dat het hun plicht is om anderen te overtuigen van Jesus Christus als de verlosser.

De titel verwijst naar het feit dat *born-again Christians* hun kinderen naar zomerkampen sturen. Jesus wordt er aanbeden en de Bijbel staat er op een verhoog. Het kamp wordt geleid door een predikant. Kinderen, die soms nog heel jong zijn, leren er goede christenen te zijn, worden voorbereid op hun rol als christelijke soldaat in 'gods leger' en op welke manier ze Amerika terug bij Christus kunnen brengen.

Jesus Camp toont dit alles op een vrij neutrale manier. De film registreert. Toch worden er subtiele kantekeningen geplaatst via een radiopresentator. Deze is ook christelijk, maar hij bekijkt de

wereld veel kritischer dan de evangelische christenen en draagt de scheiding van kerk en staat hoog in het vaandel. Dat is iets waar de groeiende groep van *born-again Christians* duidelijk een probleem mee hebben. Zij willen hun ideeën verwezenlijkt en uitgedragen zien. Vandaar dat de kinderen deel moeten uitmaken van 'gods leger'; zodat ze vroeg of laat mee Amerika kunnen besturen.

Als je weet dat 38 procent van de Amerikanen *born-again Christians* zijn en dat deze groep 53 procent vertegenwoordigen van Amerikaanse burgers die zijn gaan stemmen in de presidentiële verkiezing van 2004; dan wordt al vlug duidelijk dat ze een niet te negeren bevolkingsgroep zijn. George Bush, de president van de VS, is ook een *born-again Christian*.

Alles in het leven van de kinderen staat in het teken van Jesus. Een meisje luistert en danst bijvoorbeeld niet op Britney Spears, maar wel naar en op *death metal* waarbij de teksten volledig gaan over Jesus.

Naarmate de film vordert voel je de maatschappelijke splijtzwammen opborrelen. Voel je hoe de ideeën van de

evangelische christenen een harmonieuze samenleving in de weg kunnen staan. Ondanks het serieuze en verontrustende onderwerp, is de film heel onderhoudend. Het is een documentaire met mooie filmische beelden. Met af en toe grappige accenten.

Het is geen ontspannende film, wel één waardoor je beseft dat kritisch

denken en vrijheid cruciaal zijn om met elkaar samen te kunnen leven.

Waarom deze film gaan bekijken?

Je wordt meegenomen in een wereld die 'anders' is. Fanatieker. Beheerst door indoctrinatie en blind geloof. Je voelt welke impact deze zienswijzen kunnen hebben op politiek, samenleving, en dus ook op ieder in deze wereld. Een film met inhoud dus. Doorspekt met momenten van verwondering, ongeloof en gelach. Op ieder moment blijft ie boeien.

Een film uitermate geschikt voor kritische geesten!

Jesus Camp

Een documentaire van Heidi Ewing en Rachel Grady

Verenigde Staten 2006

Vanaf 12 september 2007 in enkele geselecteerde bioscopen.

Wanneer je wellicht niet meer kan genezen...

JE WORDT GECONFRONTEERD MET EEN ERNSTIGE, LEVENSBEDREIGENDE AANDOENING. JE WIL ZO GOED MOGELIJK BLIJVEN GENIETEN VAN JE LEVEN. THUISBLIJVEN IS EEN OPTIE. OMRINGD DOOR JE GELIEFDE. MAAR LEVEN IS OOK AF EN TOE EENS ANDERE OORDEN OPZOEKEN.

TOPAZ IS EEN UITZONDERLIJK OORD, ENIG IN ZIJN SOORT. HET IS EEN PLAATS WAAR ERNSTIG ZIEKE MENSEN, MENSEN MET EEN LEVENSBEDREIGENDE AANDOENING, DRIE DAGEN PER WEEK TERECHTKUNNEN OM EEN ZO AANGENAAM MOGELIJKE DAG TE BELEVEN, WEG VAN HUN DAGELIJKSE BESLONNENINGEN.

TOPAZ BIEDT NIET ALLEEN EEN ONTMOETINGSPLAATS IN EEN HUISELIJKE SFEER, DE 'GASTEN' KUNNEN ER OOK STEUN VINDEN BIJ LOTGENOTEN, VRIJWILLIGERS EN PROFESSIONELEN. ER WORDEN DIVERSE ACTIVITEITEN EN FACILITEITEN AANGEBODEN DIE VAN DAG TOT DAG KUNNEN VERSCHILLEN.

IN 2007 BESTAAT **TOPAZ** 10 JAAR. HET DAGCENTRUM KWAM ER OP INITIATIEF VAN HET UNIVERSITAIR ZIEKENHUIS BRUSSEL. HET WAS HET EERSTE DAGCENTRUM IN ZIJN SOORT IN BELGIË.

TOPAZ HEEFT HET NIET MAKKELIJK. NAAST FINANCIËLE BIJDRAGEN VANUIT VERSCHILLENDE INSTANTIES IS DE WERKING EN HET VOORTBESTAAN VAN **TOPAZ** GEBASEERD OP INDIVIDUELE GIFTEN.

Ook u kan **Topaz** steunen.

Iedere storting met de vermelding 'giftnr 44501157 Topaz' op rekeningnr 375-1007077-05 is meer dan welkom en wordt uitermate gewaardeerd. Niet alleen door de medewerkers van het dagcentrum, maar bovenal door alle mensen die er verblijven of zullen verblijven.

Vanaf een minimumbijdrage van 30 euro wordt een fiscaal attest voor belangeloze gift gegeven.

VOOR MEER INFORMATIE:

Topaz

Vander Vekenstraat 158 • 1780 Wemmel

tel: 02 456 82 02 - fax: 02 456 82 12

email: topazvub@skynet.be - www.dagcentrum-topaz.be

Redelijk eigenzinnig

Vrije Universiteit Brussel

Studeren is meer dan kennis absorberen. Studeren is ook jezelf ontplooiën en je eigen(zinnige) mening vormen. Door discussies aan te gaan met studenten uit andere studierichtingen bijvoorbeeld, die allemaal op dezelfde campus zitten. Of door Brussel - de meest opwindende stad van het land - in te trekken.

De Vrije Universiteit Brussel stimuleert je zelfstandigheid, verruimt je blik en ontwikkelt je kritische geest.

Meer info: www.vub.ac.be

Academische Opening

25 september 2007

15u00

Auditorium

Roger Van Geen

Inschrijvingen

16 augustus tem

31 oktober 2007

UNIE VRIJZINNIGE VERENIGINGEN v.z.w.

FEDERAAL SECRETARIAAT

Brand Whitlocklaan 87
1200 Sint-Lambrechts-Woluwe
T 02|735 81 92 - F 02|735 81 66
cmd.federaal@uvv.be
www.uvv.be

Provinciale Centra Morele Dienstverlening

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

PCMD Brussel

Stalingradlaan 18-20 - 1000 Brussel
T 02 242 36 02 - F 02 242 56 17
cmd.brussel@uvv.be

PROVINCIE ANTWERPEN

PCMD Antwerpen

Jan Van Rijswijcklaan 96 - 2018 Antwerpen
T 03 259 10 80 - F 03 259 10 89
cmd.antwerpen@uvv.be

PROVINCIE LIMBURG

PCMD Hasselt

A. Rodenbachstraat 18 - 3500 Hasselt
T 011 21 06 54 - F 011 23 55 16
cmd.hasselt@uvv.be

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

PCMD Gent

Coupure Rechts 4 - 9000 Gent
T 09 233 52 26 - F 09 233 74 65
cmd.gent@uvv.be

PROVINCIE VLAAMS-BRABANT

PCMD Leuven

Brusselsestraat 78 - 3000 Leuven
T 016 23 56 35 - F 016 20 75 47
cmd.leuven@uvv.be

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

PCMD Brugge

Jeruzalemstraat 51 - 8000 Brugge
T 050 33 59 75 - F 050 34 51 69
cmd.brugge@uvv.be

Centra Morele Dienstverlening

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

CMD Jette

Jetse laan 362 - 1090 Jette
T 02 513 16 33
cmd.jette@uvv.be

PROVINCIE ANTWERPEN

CMD Antwerpen

Breughelstraat 60 - 2018 Antwerpen
T 03 227 47 70
cmd.antwerpenlokaal@uvv.be

CMD Herentals

Lantaarnpad 20 - 2200 Herentals
T 014 85 92 90 - F 014 85 44 39
cmd.herentals@uvv.be

CMD Mechelen

O.-L.-Vrouwestraat 29 - 2800 Mechelen
T 015 45 02 25 - F 015 43 55 19
cmd.mechelen@uvv.be

CMD Turnhout

Begijnenstraat 53 - 2300 Turnhout
T 014 42 75 31 - F 014 42 54 40
cmd.turnhout@uvv.be

PROVINCIE LIMBURG

CMD Genk

Bochtlaan 16 bus 6 - 3600 Genk
T 089 51 80 40 - F 089 51 80 49
cmd.genk@uvv.be

CMD Maasland

Pauwengraaf 63 - 3630 Maasmechelen
T 089 77 74 21 - F 089 77 74 22
cmd.maasmechelen@uvv.be

CMD Tongeren

Vlasmarkt 11 - 3700 Tongeren
T 012 45 91 30 - F 012 45 91 39
cmd.tongeren@uvv.be

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

CMD Aalst

Koolstraat 80-82 - 9300 Aalst
T 053 77 54 44 - F 053 77 97 70
cmd.aalst@uvv.be

CMD Ronse

Zuidstraat 13 - 9600 Ronse
T 055 21 49 69 - F 055 21 66 68
cmd.ronse@uvv.be

CMD Sint-Niklaas

Ankerstraat 96 - 9100 Sint-Niklaas
T 03 777 20 87 - F 03 777 31 64
cmd.sintniklaas@uvv.be

CMD Zottegem

Kastanjelaan 73 - 9620 Zottegem
T 09 326 85 70 - F 09 326 85 73
cmd.zottegem@uvv.be

PROVINCIE VLAAMS-BRABANT

CMD Halle

Molenborre 28/02 - 1500 Halle
T 02 383 10 50 - F 02 383 10 51
cmd.halle@uvv.be

CMD Vilvoorde

Vlaanderenstraat 69 - 1800 Vilvoorde
T 02 253 78 54 - F 02 253 57 87
cmd.vilvoorde@uvv.be

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

CMD Ieper

Korte Torhoutstraat 4 - 8900 Ieper
T 057 23 06 30 - F 057 23 06 39
cmd.ieper@uvv.be

CMD Kortrijk

Overleiestraat 15A - 8500 Kortrijk
T 056 25 27 51 - F 056 25 27 53
cmd.kortrijk@uvv.be

CMD Roeselare

Godshuislaan 94 - 8800 Roeselare
T 051 26 28 20 - F 051 26 28 26
cmd.roeselare@uvv.be

Antennes Morele Dienstverlening

PROVINCIE ANTWERPEN

AMD Mol

Laar 2 bus 3a
2400 Mol
T 014 31 34 24 - F 014 31 34 24
amd.mol@uvv.be

PROVINCIE LIMBURG

AMD Bilzen

Klokkestraat 4 bus 1
3740 Bilzen
T 089 30 95 60 - F 089 56 57 94
amd.bilzen@uvv.be

AMD Sint-Truiden

Kazernestraat 10/001
3800 Sint-Truiden
T 011 88 41 17 - F 011 31 26 45
amd.sinttruiden@uvv.be

uvv
Unie Vrijzinnige Verenigingen
www.uvv.be